

RÂNDUIALA DUMNEZEIEȘTII PROSCOMIDII

Preotul vine la Proscomidiar cu capul descoperit, îmbrăcat în toate veșmintele*, și, închinându-se de trei ori, împreună cu diaconul (dacă este), zice:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește (de trei ori).

După aceasta, preotul, luând prima prescură și copia cu amândouă mâinile, le ridică până în dreptul frunții și zice:

Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul Legii cu scumpul Tău Sânge. Pe Cruce fiind răstignit și cu sulița împuns, nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ție.

Apoi diaconul zice:

Binecuvintează, părinte!**

* Nu este îngăduit preotului să săvârșească Proscomidia fără a fi îmbrăcat în toate veșmintele.

** Dacă va sluji preotul fără diacon atunci cuvintele diaconului, adică: **Binecuvintează părinte... și: Împunge, părinte... și Vremea este a face... și celelalte, să nu le zică.**

Și preotul, trecând prescura și copia în mâna stângă, le binecuvintează cu dreapta, în chipul crucii, zicând:

Binecuvântat este Dumnezeu nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul: Amin.

Apoi diaconul zice:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește.

Iar preotul, având prescura în mâna stângă și copia în mâna dreaptă, însemnează cu copia, cruciș, de trei ori, deasupra peceții de pe prescură și zice de fiecare dată:

Întru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Și, punând îndată prescura pe talerul de lemn, preotul înfige copia vertical în partea dreaptă a peceții (cea cu literele IIS și NI) și, tăind, zice:

Ca o oaie spre junghiere S-a adus*.

Apoi, tăind în partea stângă a peceții (cea cu literele HS și KA), zice:

Și ca un miel nevinovat, fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, așa nu Și-a deschis gura Sa.

Tăind în partea de sus a peceții, zice:

Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat.

Și, tăind în partea de jos a peceții, zice:

Iar neamul Lui cine-l va spune?

După aceasta, diaconul zice:

Ridică, părinte.

* Referitor la forma acestui verset, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți.

Iar preotul, înfigând copia orizontal, între miez și coaja de jos a prescurii, dinspre dreapta sa, ridică Sfântul Agneț, zicând:

Că s-a luat de pe pământ viața Lui (*Isaia 53, 7-8*).

Și îndată, preotul pune Sfântul Agneț cu fața în jos pe Sfântul Disc, iar diaconul zice:

Jertfește, părinte.

Iar preotul, tăind cruciș miezul Sfântului Agneț, până aproape de coaja cu pecete, zice:

Se jertfește Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii, pentru viața și mântuirea lumii.

Apoi preotul întoarce Sfântul Agneț cu fața în sus (partea cu pecetea pe ea), iar diaconul zice:

Împunge (străpunge), părinte.

Preotul împunge cu copia Sfântul Agneț, în partea dreaptă, sub literele IIS, și zice:

Și unul dintre ostași, cu sulița, coasta Lui a împuns (străpuns).

Apoi diaconul sau, în lipsa lui, preotul, luând în mâna dreaptă vasul cu vin și în stânga vasul cu apă, toarnă în Sfântul Potir vin și puțină apă*, în același timp, zicând:

Și îndată a ieșit sânge și apă; și cel ce a văzut a mărturisit și adevărată este mărturia lui (*Ioan 19, 34-35*).

Apoi, diaconul zice:

Binecuvintează, părinte această unire!**

* Dacă vor fi mai mulți preoți și diaconi împreună-slujitori, precum și credincioși de împărțit, trebuie să se scoată, la vremea Proscomidiei, Sfântul Agneț mai mare decât de obicei. De asemenea, și când se toarnă în sfântul potir vinul și apa, să se toarne mai mult ca de obicei.

** Cuvântul *unire* este mai potrivit decât *amestecare*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți.

Iar preotul, binecuvântând cu mâna peste Sfântul Potir, zice:

Binecuvântată este unirea Sfintelor Tale, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Acoperind apoi Sfântul Potir cu acoperământul său, împăturit, preotul ia în mână a doua prescură și, tăind din ea o părticică, în formă triunghiulară, zice:

Întru cinstea și pomenirea Preabinecuvântatei, slăvitei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, pentru ale cărei rugăciuni primește, Doamne, jertfa aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri.

Și scoțând părticica, o pune de-a dreapta Sfântului Agneț, aproape de mijlocul lui, și zice:

De față a stat împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și preaînfrumusețată (*Psalm 44, 11*).

Apoi, luând a treia prescură, scoate dintr-însa părțile pentru cele nouă cete, mai mici decât părticica pentru Sfânta Fecioară. Luând întâia părticică, zice:

1. Întru cinstea și pomenirea sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil și a tuturor cereștilor și netrupeștilor puteri. O așează sus, în partea stângă a Sfântului Agneț.

Luând a doua părticică, zice:

2. A cinstului și slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul și Botezătorul Ioan; a sfinților și slăviților prooroci: Moise și Aaron, Ilie și Elisei, David al lui Iesei, a Sfinților trei tineri, a lui Daniel proorocul și a tuturor sfinților prooroci. O așează sub cea dintâi.

Apoi, iarăși la a treia părticică, zice:

3. A Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli Petru și Pavel, a celor doisprezece, a celor șaptezeci și a

tuturor sfinților apostoli și a celor întocmai cu apostolii. **Și o așează sub a doua, încheind prima coloană.**

Luând a patra părțică, zice:

4. A celor între sfinți Părinții noștri, mari dascăli ai lumii și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul și Ioan Gură de Aur, Atanasie, Chiril și Ioan cel milostiv, patriarhii Alexandriei, Nicolae al Mirelor Lichiei și Spiridon al Trimitundeii, Nifon al Constantinopolului, Calinic de la Cernica, Antim Ivireanul, Iosif cel Nou de la Partoș, Iorest și Sava, Iosif Mărturisitorul, Ghelasie de la Râmeț, Leontie de la Rădăuți, Petru Movilă și a tuturor sfinților ierarhi. O așează lângă părțica cea dintâi, începând astfel a doua coloană, de sus în jos.

La a cincea părțică, zice:

5. A sfântului întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan, a Sfinților Mari Mucenici Gheorghe, purtătorul de biruință, Dimitrie, izvorătorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Strati-lat, Mina și Ioan cel Nou, a Sfinților Mucenici Serghie și Vah, Ioan Valahul și Oprea, Constantin Brâncoveanu cu fiii săi și a tuturor sfinților mucenici; a Sfințelor Mucenițe: Tecla, Varvara, Paraschevi, Ecaterina, Filofteia de la Argeș și a tuturor sfințelor mucenițe. O așează sub cea dintâi din coloana a doua.

La a șasea părțică, zice:

6. A Sfinților Cuvioși și de Dumnezeu purtători Părinți ai noștri: Antonie, Eftimie, Sava, Onufrie, Atanasie Atonitul, Dimitrie cel Nou, Ioan Casian, Gherman, Grigorie Decapolitul, Nicodim de la Tismana, Visarion și Sofronie, Ioan de la Prislop, Daniil Sihastrul, Paisie și Ioan de la

Neamț și a tuturor sfinților cuvioși părinți; a Sfințelor Cuvioase Maici: Pelaghia, Teodosia, Anastasia, Eupraxia, Fevronia, Teodula, Eufrosina, Maria Egipteanca, Parascheva de la Iași, Teodora de la Sihla și a tuturor sfințelor cuvioase maici. **O așează sub cea dinaintea ei, adică lângă a treia din prima coloană, împlinind astfel a doua coloană.**

Iar după aceasta, la a șaptea părțică, zice:

7. A Sfinților făcători de minuni și doctori fără de arginți: Cosma și Damian, Chir și Ioan, Pantelimon și Ermolae, și a tuturor sfinților tămăduitori fără de arginți. O așează deasupra, începând a treia coloană.

La a opta părțică, zice:

8. A Sfinților și dreptilor dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana, a Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârșim, și a tuturor sfinților, pentru ale căror rugăciuni, cercetează-ne pe noi, Dumnezeu. O așează sub cea dinaintea ei.

Luând a noua părțică, zice:

9. A celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: A celui între sfinți Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei). O așează la urmă, împlinind a treia coloană.

Luând preotul a patra prescură și scoțând o părțică din ea, mai mică decât mirida pentru Născătoarea de Dumnezeu, dar mai mare decât cele ale sfinților, zice:

Pomenește, Stăpâne, Iubitorule de oameni, pe toți episcopii ortodocși și pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pe (Înalt-) Preasfin-

țitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pe (arhiereul care a hirotonit pe cel ce pomenește, dacă este în viață) (N), [în mănăstiri: și pe starețul nostru (N)], cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, toată ceata preoțească, pe frații împreună slujitori cu noi, preoți (N) și diaconi (N), și pe toți frații noștri pe care i-ai chemat la împărtășirea Ta, prin milostivirea Ta, Preabunule Stăpâne. Așează pârțicia sub Sfântul Agneț, spre colțul din dreapta acestuia, adică la stânga preotului, începând astfel rândul de sub Sfântul Agneț.

Felul cum trebuie așezate Sfântul Agneț și celelalte pârțicele pe Sfântul Disc

După aceasta, preotul scoate, din aceeași prescură, o pârțică și o așează în dreapta celei dintâi, sub Sfântul Agneț, zicând:

Pomenește, Doamne, pe binecredinciosul popor român de pretutindeni, pe conducătorii țării noastre, pe mai marii orașelor și ai satelor și pe iubitoarea de Hristos oaste (armată).

Apoi, preotul scoate o părticică din prescura a patra pentru ctitorii și binefăcătorii în viață ai bisericii și, așezând-o sub Sfântul Agneț, în dreapta celorlalte două, zice:

Pomenește, Doamne, pe ctitorii și binefăcătorii acestui sfânt locaș (N).

Dacă ctitorii sunt morți, preotul va scoate părticica pentru ei din prescura a cincea (cea pentru cei răposați).

Apoi, scoțând părțile mai mici, tot pentru vii, din a patra prescură, și punându-le pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părticica pentru arhiereu, zice:

Primește, Doamne, jertfa aceasta pentru iertarea păcatelor tuturor fraților întru Hristos și pentru tot sufletul creștinesc cel necăjit și întristat, care are trebuință de mila și de ajutorul Tău; pentru apărarea țării acesteia și a celor ce viețuiesc în ea; pentru pacea și buna așezare a întregii lumi; pentru buna stare (*statornicia*) sfințelor lui Dumnezeu Biserici; pentru mântuirea și ajutorul celor care, cu osârdie și cu frică de Dumnezeu, se ostenesc și slujesc, părinți și frați ai noștri; pentru cei trimiși; pentru cei ce sunt în călătorie; pentru tămăduirea celor ce zac în boli; pentru izbăvirea celor robiți; pentru cei ce sunt în judecăți, în închisori, în prigoniri, în necazuri și în strâmtorări; pentru cei ce ne urăsc și pentru cei ce ne iubesc pe noi; pentru cei ce ne miluiesc și ne ajută nouă; pentru cei care ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânșii; pentru frații noștri

care sunt în slujbe și pentru toți cei ce slujesc și au slujit în sfânt locașul acesta.

După aceea, pomenește numele credincioșilor vii, scoțând miride cu copia și zicând: Pomenește, Doamne, pe robii Tăi (N). Și așa, luând părțile, le pune la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei vii.

După aceea, preotul ia a cincea prescură, scoate cu copia părțile pentru morți și le pune pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părțica pentru ctitori, și zice:

Pentru pomenirea și iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiți întru dreapta credință: ale strămoșilor, ale moșilor, ale părinților, ale maicilor, ale fraților, ale surorilor, ale fiilor și fiicelor, ale celor dintr-o rudenie și dintr-o seminție cu noi și ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice; ale ctitorilor sfântului locașului acestuia (aici pomenește pe ctitorii răposați), ale miluitorilor și binefăcătorilor, ale tuturor celor ce s-au ostenit și au slujit în sfânt locașul acesta: arhieriei, ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi, monahii și ostenitori; ale fericiților patriarhi, ale ortodocșilor arhieriei și preoți; ale dreptmăritorilor creștini [pe care apa, marea, râurile, izvoarele, lacurile, fântânile i-au înecat sau războiul i-a secerat, sau cutremurul i-a cuprins, sau tâlharii i-au ucis, sau focul i-a ars, sau fiarele, sau păsările, sau animalele din mare i-au omorât; ale celor morți fără de veste, de moarte năprasnică sau în accidente; ale celor loviți de trăsnete și ale celor înghețați în munți, pe cale, în loc pustiu și în

sihăstrie; ale celor sfârșiți de întristare sau de bucurie; ale celor care au pățimit în zile bune și în nenorocire, în închisori și lagăre; ale celor pe care i-a ucis calul, căruța sau orice fel de vehicul, grindina, zăpada, revărsarea apelor; sau zidul ori pământul i-a ucis, surpându-se; ale celor pe care i-au omorât băuturile otrăvitoare, înecările cu oase; ale celor loviți de tot felul de aruncare: a fierului, a lemnului sau a pietrei; ale celor sfârșiți de chiotul tare, de alergarea grabnică, de palmă, de pumn, de lovitură cu piciorul, de ciumă sau de alte boli, de foame, de sete, de mușcături înveninate, de înghițirea șerpilor, de călcarea animalelor, de sugrumare de cel de aproape; sau marea sau pământul deschizându-se, i-a înghițit; bătrâni, adulți, tineri, copilandri, prunci născuți fără de vreme], parte bărbătească și femeiască, de toate vârstele, care au murit în felurite chipuri și pe care nu i-am pomenit din neștiință sau din uitare sau din pricina mulțimii numelor. Tu Însuși îi pomenește, Dumnezeule, Cel ce știi numele și vârsta fiecăruia.

Apoi, preotul, scoțând miride cu copia, pomenește numele credincioșilor răposați înscriși pe pomelnice, începând cu arhiereul care l-a hirotonit (dacă a trecut la Domnul), pe care le pune pe Sfântul Disc, la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei adormiți, și zice: Pomenește, Doamne, pe robii Tăi (N).

Și, terminând pomenirea celor răposați, zice:

Și pe toți care, întru nădejdea învierii și a vieții de veci, cu împărtășirea Ta au adormit, drept-slăvitori părinți și frați ai noștri, Iubitorule de oameni, Doamne.

La sfârșit, preotul, luând a patra prescură, din care a proscomidit pentru vii, scoate o părticică pentru sine și, punând-o la cele pentru vii, zice:

Pomenește, Doamne, după mulțimea îndurărilor Tale, și a mea nevrednicie; iartă-mi toată greșeala cea de voie și cea fără de voie.

Și, după aceasta, preotul, luând buretele, strânge cu grijă părticelele de pe marginea Sfântului Disc, astfel încât să nu cadă vreuna din ele.

Dacă este diacon, acesta ia cădelnița, pune tămâie în ea și zice către preot:

Binecuvintează, părinte, tămâia!

Iar preotul binecuvintează tămâia, zicând:

Tămâie îți aducem Ție, Hristoase Dumnezeuul nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, pe care primind-o întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, trimite-ne nouă harul Preasfântului Tău Duh.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește.

Preotul tămâiază Steluța și o pune deasupra Sfântului Disc, zicând:

Și venind steaua, a stat deasupra, unde era Pruncul (Matei 2, 9).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind acoperământul mic de fumul tămâii, acoperă Sfântul Disc, zicând:

Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat; îmbrăcatu-S-a Domnul întru putere și S-a încins, pentru că a întărit lumea, care nu se va clătina. Gata este Tronul Tău de atunci, din veac ești Tu. Ridicat-au râurile, Doamne, ridicat-au râurile glasurile lor; ridica-vor râurile valurile lor cu glasuri de ape multe. Minunate sunt înălțările mării, minunat este întru cele înalte Domnul. Mărturiile Tale s-au adeverit foarte. Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne, întru lungime de zile (*Psalmul 92*).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind al doilea acoperământ de fumul tămâii, acoperă Sfântul Potir, zicând:

Acoperit-a cerurile bunătatea Ta, Hristoase, și de lauda Ta este plin pământul (*Avacum 3, 3*).

Diaconul:

Acoperă, părinte!

Iar preotul, tămâind acoperământul mare (adică Aerul), acoperă cu el Sfântul Disc și Sfântul Potir laolaltă, zicând:

Acoperă-ne pe noi cu acoperământul aripilor Tale; depărtează de la noi pe tot vrăjmașul și potrivnicul; împacă viața noastră, Doamne; miluiește-ne pe noi și lumea Ta și mântuiește sufletele noastre, ca un bun și de oameni iubitor.

După aceea, preotul, luând cădelnița, tămâiază Darurile așezate la Proscomidiar, zicând de trei ori:

Binecuvântat ești, Dumnezeuul nostru, Cel ce ai binevoit așa, slavă Ție.

Iar diaconul, de fiecare dată, zice:

Totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și se închină amândoi cu toată cucernicia de trei ori. Apoi diaconul, luând cădelnița de la preot, zice:

Pentru punerea înaintea Cinstitelor Daruri, Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește.

Iar preotul zice:

Rugăciunea Proskomidiei

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cel ce pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, pâinea cea cerească, hrana a toată lumea, L-ai trimis mântuitor și răscumpărător și binefăcător, Care ne binecuvintează și ne sfințește pe noi, Însuși binecuvintează (preotul binecuvintează cu mâna Cinstitele Daruri) această punere înaintea și o primește întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri. Pomenește, ca un bun și de oameni iubitor, pe cei care au adus-o și pe cei pentru care s-a adus, iar pe noi ne păzește neosândiți întru sfințita lucrare a dumnezeieștilor Tale Taine. Că s-a sfințit și s-a preaslăvit preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și, după aceasta, face acolo apolisul, zicând:

Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.

Diaconul: Slavă... Și acum... Doamne, miluiește (de trei ori), Părinte, binecuvintează. **Duminica, preotul începe apolisul așa:** Cel

ce a înviat din morți... Dacă se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie în altă zi din cursul săptămânii, zice numai:

Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: ale celui între sfinți Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei) și ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.

Diaconul: Amin.

Cădirea pregătitoare

Diaconul sau, în lipsă, preotul, tămâiază Sfânta Masă împrejur, zicând încet:

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, pe toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.

Apoi, continuă cădirea mare - rostind în taină (cu voce înceată) Psalmul 50 – adică tămâiază icoanele împărătești și toată biserica, în vederea începerii Sfintei Liturghii.

Această cădire mare nu este legată neapărat de terminarea Proscomidiei, ci ea constituie o pregătire pentru începerea Dumnezeieștii Liturghii. Ea se săvârșește în mănăstiri, în timpul Ceasului al șaselea, iar la parohii se săvârșește, în unele locuri, în timpul Doxologiei mari (sau se identifică cu ultima cădire mare a Utreniei, cea de la Cântarea a noua).

RÂNDUIALA PREGĂTIRII SFINȚIȚILOR SLUJITORI

PENTRU ÎNCEPUTUL DUMNEZEIEȘTII LITURGHII

După otpustul Utreniei sau al Ceasurilor, fiind vremea a se începe Dumnezeiasca Liturghie, preotul și diaconul (dacă este) vin în fața Sfintei Mese, cu capul descoperit, diaconul stând în dreapta preotului, și se închină de trei ori, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul și mă miluiește!

Apoi, preotul se roagă cu mâinile ridicate, rostind cu voce înceată:

Fmpărate ceresc, Mângâietorul, Duhul adevărului, Care pretutindeni ești și pe toate le plinești, Vistierul bunătăților și Dătătorule de viață, vino și Te sălășluiește întru noi și ne curățește de toată întinăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre (o dată).

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire (de două ori), făcând două închinăciuni, după care preotul sărută Sfânta Evanghelic, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai Sfânta Masă. Apoi, mai fac o închinăciune, zicând:

Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta (o dată).

Din Duminica Învierii și până la sărbătoarea Înălțării Domnului, în loc de Împărate ceresc..., se zice de trei ori (fără a ridica mâinile):

Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le. Slavă întru cei de sus... Doamne buzele mele...

Iar de la sărbătoarea Înălțării Domnului și până la Duminica Pogorârii Sfântului Duh, se zice numai: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu... (de două ori) și Doamne, buzele mele vei deschide... (o dată), fără a se ridica mâinile, ci doar închinându-se. Apoi, dacă sunt mai mulți preoți, vin și aceștia, doi câte doi, și sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfânta Masă. Dacă este diacon, acesta, plecându-și capul său către preot și ținând orarul cu trei degete ale mâinii drepte, zice:

Vremea este a sluji Domnului. Binecuvintează, părinte!

Preotul:

Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Și diaconul zice:

Amin. Roagă-te pentru mine, părinte!

Preotul zice:

Să îndrepteze Domnul pașii tăi spre tot lucrul bun.

Și iarăși diaconul:

Pomenește-mă, părinte!

Preotul, binecuvântând pe diacon pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul: Amin.

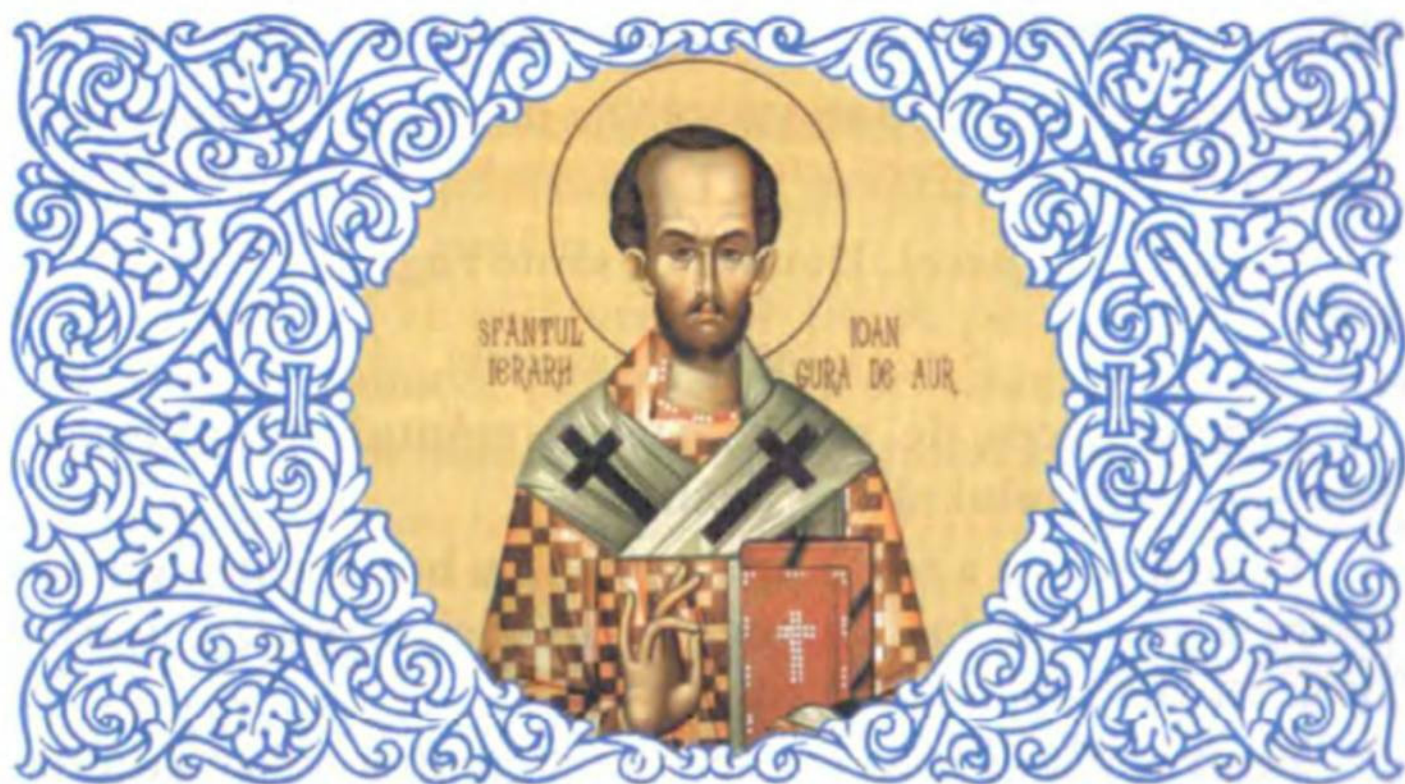
Apoi, diaconul, sărutând mâna preotului și închinându-se, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în mijlocul bisericii (sub polican drul mare), cu fața spre Sfântul Altar, se închină cu cucernicie de trei ori, zicând întru sine:

Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta.

Și, după aceasta, se începe Dumnezeiasca Liturghie.

DUMNEZEAȘCA LITURGHIE
A SFÂNTULUI
IOAN GURĂ DE AUR
ARHIEPISCOPUL
CONSTANTINOPOLULUI

**DUMNEZEIASCA LITURGHIE
A CELUI ÎNTRE SFINȚI PĂRINTELE NOSTRU
IOAN GURĂ DE AUR,
ARHIEPISCOPUL CONSTANTINOPOLULUI**

Ușile Împărătești fiind deschise și dvera ridicată, diaconul zice de la locul său, din mijlocul bisericii:

Binecuvintează, părinte!

Preotul, având capul descoperit, ia Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile și, făcând semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis, zice cu glas tare:

Binecuvântată este împărăția Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Apoi așează Sfânta Evangheliie pe Sfântul Antimis.

Preotul închide Ușile Împărătești*, iar diaconul zice ectenia mare. Dacă nu este diacon, această ectenie o zice preotul, din fața Sfintei Mese.

Cu pace (în pace), Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare (statornicia) a sfințelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru: (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm.**

Pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mai marii orașelor și ai satelor și iubitoarea de Hristos oaste (armată), Domnului să ne rugăm.

Pentru sfânt locașul acesta, țara aceasta, pentru toate orașele și satele și pentru cei ce cu credință locuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.

* În Săptămâna Luminată și la Odovania Paștilor, după Binecuvântare, preotul cântă Hristos a înviat și rostește stihurile Paștilor, cădind, cum se arată la pagina 386, apoi închide Ușile Împărătești.

** În mănăstiri și schituri, aici se adaugă cererea în care sunt pomeniți starețul (stareța) sau egumenul (egumena), cu obștea monahală, după rânduială.

Pentru buna întocmire a văzduhului, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremuri pașnice, Domnului să ne rugăm.

Pentru cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții acesteia, paginile 433-482).

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare ...

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea Antifonului întâi*

Doamne, Dumnezeul nostru, a Căruia stăpânire este neasemănată și slavă neajunsă, a Căruia milă este nemăsurată și iubire de oameni negrăită, Însuși Stăpâne, după milostivirea Ta,

* Când preotul slujește cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

caută spre noi și spre această sfântă biserică și fă bogate milele Tale și îndurările Tale cu noi și cu cei ce se roagă împreună cu noi.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și se cântă Antifonul întâi.

După ecfonis, diaconul se închină și merge înaintea icoanei Mântuitorului, ținând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte; după sfârșitul antifonului, diaconul merge înaintea Ușilor Împărătești și, închinându-se, zice ectenia mică. Dacă nu este diacon, o zice preotul din fața Sfintei Mese:

Iară și iară, cu pace (*în pace*), Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Pe Preasfânta, curata, preabinecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Strana: Preasfântă Născătoare...

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea Antifonului al doilea*

Boamne, Dumnezeu nostru, mântuiește poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta; plinătatea Bisericii Tale o păzește; sfințește-i pe cei ce iubesc frumusețea (*bună-cuviința*) casei Tale. Tu, pe aceștia, îi răsplătește, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere, și nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că a Ta este stăpânirea și a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și se cântă Antifonul al doilea.

După ecfonis, diaconul, închinându-se, merge în fața icoanei Născătoarei de Dumnezeu, ținând orarul la piept cu trei degete ale mâinii drepte, după care, sfârșindu-se de cântat Antifonul al doilea, merge înaintea Ușilor Împărătești și zice ectenia mică, iar dacă nu este diacon, o zice preotul, din fața Sfintei Mese: Iară și iară..., Apără, mântuiește..., Pe Preasfânta..., Pe noi înșine... Preotul citește în taină:

Rugăciunea Antifonului al treilea*

Scel ce ne-ai dăruit aceste rugăciuni obștești și împreună-glăsuite, Cel ce și la doi și la trei, care se unesc întru numele Tău, ai făgăduit să le împlinești cererile, Însuți, și acum, împlinește

* Când preotul slujește cu diacon, va rosti această rugăciune, în taină, în timpul ecteniei; dacă va sluji Sfânta Liturghie singur, va rosti respectiva rugăciune în timpul cântării, la strană, a Antifonului.

cererile cele de folos ale robilor Tăi, dându-ne, în veacul de acum, cunoștința adevărului Tău, și în cel ce va să fie, viață veșnică dăruindu-ne.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și se cântă Antifonul al treilea: Fericirile sau antifoane speciale, potrivit rânduielii tipiconale. Diaconul se închină și intră în Sfântul Altar, pe ușa dinspre miazăzi.

Când se începe cântarea Antifonului al treilea, se deschid Ușile Împărătești și se face Vohodul Mic, adică intrarea cu Sfânta Evanghelie. Preotul și diaconul, stând înaintea Sfintei Mese, fac trei închinăciuni. Apoi, preotul ia Sfânta Evanghelie, cu icoana Învierii înaintea, și o dă diaconului, care îi sărută mâna. Preotul așează Sfânta Cruce în locul Sfintei Evanghelii, pe Sfântul Antimis; apoi ocolesc Sfânta Masă pe partea dreaptă, preotul mergând după diacon și ies pe ușa dinspre miazănoapte; înaintea diaconului, merge paraclisierul ținând în mâini un sfeșnic cu lumânare aprinsă. Venind și oprindu-se în mijlocul bisericii, diaconul stând în dreapta preotului, își pleacă amândoi capetele, iar diaconul zice încet:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește.

Iar preotul protos zice în taină:

Rugăciunea intrării

Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cel Ce ai așezat în ceruri cetele și oștile îngerilor și ale arhanghelilor spre slujba slavei Tale, fă ca, împreună cu intrarea noastră, să fie și intrarea sfinților îngeri, care slujesc împreună cu noi și împreună slăvesc bunătatea Ta.

Apoi, ridicându-și capetele, se închină, zicând cel mai mare, tot încet, ecfonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

După sfârșitul rugăciunii, diaconul, arătând către Sfântul Altar cu mâna dreaptă, în care ține orarul cu trei degete, zice încet către preot:

Binecuvintează, părinte, sfânta intrare!

Iar preotul, binecuvântând, zice încet:

Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi, Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

După aceasta, diaconul vine cu Sfânta Evanghelie în fața preotului, care o sărută. Dacă în biserică este arhieru (la mănăstire, starețul), atunci diaconul îi duce Sfânta Evanghelie să o sărute, sărutându-i și el în același timp mâna. La sfârșitul antifonului al treilea, diaconul merge, ținând Sfânta Evanghelie cu icoana Învierii îndreptată spre popor și, stând înaintea Ușilor Împărătești, înalță puțin Sfânta Evanghelie, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci, și zice cu glas tare:

Înțelepciune! Drepti!

Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar și o așează la locul ei, pe Sfântul Antimis, în locul Sfintei Cruci.

Strana cântă: Veniți să ne închinăm...

Preotul se închină de trei ori, apoi se pleacă spre strane și intră în Sfântul Altar.

Iar dacă nu este duminică, în loc de ... *Cel ce ai înviat din morți...* se zice: ... *Cel ce ești minunat întru sfinți...*, iar la praznicele împărătești, în loc de *Veniți să ne închinăm...*, se cântă stihurile speciale (isodicoanele) arătate mai departe în Liturghier, la rubrica *Stihurile ce se cântă la sărbătorile împărătești (pagina 389)*.

Vohodul mic, când slujește preotul singur

Când preotul slujește fără diacon, atunci ia el însuși Sfânta Evanghelie, iar când ajunge în mijlocul bisericii, se întoarce cu fața spre răsărit trece Sfânta Evanghelie în mâna stângă și, plecându-și capul, zice rugăciunea Intrării. La efonis se închină o dată, binecuvintează Intrarea, zicând: **Binecuvântată este intrarea sfinților Tăi...**, și sărută Sfânta Evanghelie. Apoi înaintează pe solee și, înălțând Sfânta Evanghelie, face cu ea semnul Sfintei Cruci, zicând: **Înțelepciune! Drepti!** Preotul intră în Sfântul Altar și așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis.

Vohodul mic, în sobor de preoți fără diacon

De vor fi mai mulți preoți împreună-slujitori, fără diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă protosul, urmat de ceilalți, în ordinea descrescătoare a rangului. Și, ajungând în mijlocul bisericii, preoții se așează de-a dreapta și de-a stânga celui dintâi dintre ei, în ordinea rangurilor și a vechimii în hirotonie, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Protosul (stând în mijlocul bisericii, împreună cu ceilalți preoți slujitori) binecuvintează intrarea și sărută doar el Sfânta Evanghelie și tot el zice: **Înțelepciune! Drepti!** Dacă se slujește în sobor, atunci *Veniți să ne închinăm...* este cântat de preoți, iar atunci când au ajuns la: *...mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu...*, protosul, urmat de ceilalți preoți slujitori, intră în Sfântul Altar și se așează fiecare la locul lui.

Vohodul mic, în sobor de preoți cu diacon

Dacă preoții vor sluji în sobor cu diacon, Sfânta Evanghelie o poartă diaconul, care o primește de la protos. Dacă sunt mai mulți diaconi, Sfânta Evanghelie o poartă primul dintre diaconi, iar ceilalți iau cădelnițele. Apoi preoții, începând cu cei mai mici în rang, fac câte o închinăciune, doi câte doi, în fața Sfintei Mese, se pleacă spre protos, ocolesc prin partea dreaptă Sfânta Masă și ies după diacon pe ușa de miazănoapte. Și, venind în mijlocul bisericii, diaconul cu Sfânta Evanghelie se așează în apropierea iconostasului, iar preoții de-a dreapta și de-a stânga protosului, așa cum stau în jurul Sfintei Mese din Sfântul Altar. Diaconul zice încet: **Domnului să ne rugăm.**

Doamne, miluiește. Protosul zice, în taină, rugăciunea Intrării. După terminarea rugăciunii, diaconul zice încet către protos: **Binecuvintează, părinte, sfânta Intrare. Protosul, binecuvântând, zice încet: Binecuvântată este intrarea... Diaconul îi dă protosului Sfânta Evanghelie să o sărute, merge în fața Ușilor Împărătești și zice cu glas tare: Înțelepciune! Drepti! Apoi, diaconul intră cu Sfânta Evanghelie în Sfântul Altar și o așează pe Sfântul Antimis. Dacă sunt mai mulți diaconi, aceștia vin pe solee, în fața icoanelor împărătești, și, când primul dintre diaconi înalță Sfânta Evanghelie, cădese spre aceasta, apoi se întorc și îi cădese pe preoții care intră în Sfântul Altar. Soborul cântă: Veniți să ne închinăm.... La Praznicele Împărătești se cântă stihul praznicului (isodiconul). Când ajung la: Mântuiește-ne pe noi, Fiul lui Dumnezeu..., ultimii doi preoți, înaintând puțin către Altar, fac o închinăciune, se întorc și se pleacă spre protos, după care intră în Sfântul Altar, printre Ușile Împărătești, așezându-se fiecare la locul lui. Ceilalți fac și ei asemenea, iar la sfârșit și protosul, plecându-se spre popor, la dreapta și la stânga. Dacă asistă arhiereul, plecăciunile se fac numai către el.**

Apoi, la strană, se cântă obișnuitele tropare și condace.

În acest timp, preotul, aflându-se înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea cântării întreit-sfinte*

Dumnezeule Cel Sfânt, Care întru sfinți Te odihnești, Cel ce cu glas întreit-sfânt ești lăudat de serafimi și slăvit de heruvimi și de toată puterea cerească închinat; Cel ce din neființă întru ființă ai adus toate; Cel ce ai zidit pe om după chipul și asemănarea Ta și cu tot harul Tău

* Asemenea rugăciunilor antifoanelor, această rugăciune se citește înaintea ecfonisului: Că sfânt ești Dumnezeul nostru..., în vreme ce strana cântă troparele și condacele zilei, potrivit rânduielii tipiconale.

I-ai împodobit; Cel ce dai înțelepciune și pricepere celui care cere și nu treci cu vederea pe cel care greșește, ci pui pocăința spre mântuire; Cel ce ne-ai învrednicit pe noi, smeriții și nevrednicii Tăi robi, și în ceasul acesta, a sta înaintea slavei sfântului Tău jertfelnic și a-Ți aduce datorita închinare și preaslăvire, Însuși Stăpâne, primește și din gurile noastre, ale păcătoșilor, întreit-sfânta cântare și ne cercetează întru bunătatea Ta. Iartă-ne toată greșeala cea de voie și cea fără de voie; sfințește sufletele și trupurile noastre și ne dă să slujim Ție întru cuvioșie în toate zilele vieții noastre, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților care din veac au bineplăcut Ție.

Sfârșindu-se troparele și condacele, diaconul zice cu glas tare:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Diaconul, plecându-și capul pe marginea Sfintei Mese, zice încet:

Binecuvintează, părinte, vremea cântării întreit-sfinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice ecfonisul:

Că sfânt ești Dumnezeul nostru și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea...

Diaconul, ieșind pe solee, printre Ușile Împărătești, zice: ... și în vecii vecilor!

La sărbătorile mai însemnate și, mai cu seamă, când slujba se face în sobor cu diacon, preotul se oprește după cuvintele: ...acum și pururea, iar diaconul iese printre Ușile Împărătești și, arătând cu orarul spre icoana Mântuitorului, zice:

Doamne, mântuiește pe cei binecredincioși!, arătând în același timp cu orarul către popor, de la stânga la dreapta, după care intră în Sfântul Altar.

Prima oară **Doamne, mântuiește...** se cântă de către preoți, în Sfântul Altar.

Apoi diaconul (sau preotul) zice tot așa, a doua oară și a treia oară:

Doamne, mântuiește pe cei binecredincioși.

Aceasta se cântă, apoi, de către cei de la strane.

După aceasta, diaconul, ieșind printre Ușile Împărătești, face o închinăciune în fața icoanei Mântuitorului și zice:

Și ne auzi pe noi.

Este obiceiul ca **Și ne auzi pe noi** să fie cântat de slujitori, în Sfântul Altar.

După aceasta, diaconul, întorcându-se iarăși către credincioși și, înălțând orarul, zice:

Și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Și cântă: Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi (de trei ori)*.

* La Înălțarea Sfintei Cruci (14 septembrie) și la 1 august se cântă **Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o laudăm și o slăvim. La Nașterea și Botezul Domnului, în Sâmbăta lui Lazăr, la Învierea Domnului și în toată Săptămâna Luminată, în Duminica Pogorării Sfântului Duh și la Praznicul Sfintei Treimi se cântă Căți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat. Aliluia.**

Preotul și diaconul zic în taină: **Sfinte Dumnezeule...** (de trei ori), făcând împreună, de fiecare dată, câte o închinăciune înaintea Sfintei Mese, iar la Slavă... Și acum... Sfinte fără de moarte..., diaconul, de la locul lui, arătând cu orarul spre Proskomidiar, zice încet către preot:

Poruncește, părinte!

Mergând, apoi, spre Proskomidiar și, plecându-se, preotul zice:

Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului.

Diaconul, arătând cu orarul, zice: **Binecuvintează, părinte, Tronul cel de sus!**

Iar preotul, întorcându-se prin fața Sfintei Mese, merge prin partea dreaptă a Sfintei Mese, către Tronul cel de sus și, plecându-se, zice:

Binecuvântat ești pe Tronul slavei împărăției Tale, Cel ce șezi pe heruvimi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Apoi, preotul stă cu fața spre apus, lângă colțul dinspre răsărit-miazăzi al Sfintei Mese. (Dacă slujesc preoți în sobor, în acest moment, preoții din partea de miazăzi trec, unul după altul, prin fața Sfintei Mese și vin în dreapta protosului, iar cei din partea de miazănoapte vin, tot prin fața Sfintei Mese și se așează de-a stânga protosului. Când trec prin fața Sfintei Mese, fac semnul Sfintei Cruci, cu închinăciune, apoi merg în spatele Sfintei Mese, fac o plecăciune către Tronul cel de sus și se întorc cu fața către credincioși).

SE CUVINE A ȘTI: preotului nu-i este îngăduit să se urce în Tronul cel de sus, nici să șadă în el, dar poate șede în strana de lângă Tronul cel de sus, în timpul citirii Apostolului (dacă nu cădește).

După Slavă... Și acum... Sfinte fără de moarte..., diaconul zice dintre Ușile Împărătești:

Puternic!

Iar strana cântă din nou: **Sfinte Dumnezeule...**

După încheierea cântării celei întreit-sfinte, diaconul, venind între Ușile Împărătești, cu fața spre credincioși, zice:

Să luăm aminte!

Iar preotul:

Pace tuturor!

Citețul: Și duhului tău. și zice prochimenul Apostolului.

Diaconul:

Înțelepciune!

Citețul: Din *Epistola către...*

Diaconul:

Să luăm aminte!

După aceea, diaconul ia cădelnița cu tămâie și, venind către preot, după ce primește binecuvântarea de la el, cădește lin Sfânta Masă în cele patru laturi, Sfântul Altar și pe preot, apoi iese din Sfântul Altar și cădește, după rânduială, icoanele, tronul arhieresc, stranele, pe citeț și pe ceilalți credincioși, după care intră în Sfântul Altar, cădind fără zgomot, ca să nu acopere vocea celui ce citește *Apostolul**.

Dacă nu este diacon, cădirea o face preotul sau unul dintre preoții slujitori, în cazul în care se slujește în sobor; în timp ce diaconul cădește, preotul revine în fața Sfintei Mese și citește în taină:

Rugăciunea dinainte de Evanghelie

S trălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni, Stăpâne, lumina cea curată a cunoașterii Dumnezeirii Tale și deschide ochii gândului nostru spre înțelegerea evanghelicilor

* În vechime, această cădire mică se făcea în timpul cântării *Alluia*, (pe larg) cu stiburile lui, după citirea *Apostolului*.

Tale propovăduiri. Pune în noi și frica fericitelor Tale porunci, ca, toate poftele trupești călcând, să viețuim duhovnicește, cugetând și făcând toate cele ce sunt spre bună-plăcerea Ta. Că Tu ești luminarea sufletelor și a trupurilor noastre, Hristoase Dumnezeule, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Diaconul, terminând de cădit, pune cădelnița la locul ei și, apropiindu-se de preot, primește de la el Sfânta Evanghelie și, închinându-se înaintea ei, luând-o cu amândouă mâinile, pune capătul orarului peste ea și se pregătește pentru citire. (Dacă slujește sobor de preoți, fără diacon, după ce preotul care a cădit revine în Sfântul Altar, încheind cădirea, ceilalți preoți se întorc la locurile lor, prin partea de răsărit a Sfintei Mese, trecând cei de la stânga la dreapta și invers, după ce fac o plecăciune către Tronul cel de sus, apoi citesc, împreună cu protosul, Rugăciunea de dinainte de Evanghelie).

Și, sfârșindu-se de citit Apostolul, preotul, stând înaintea Sfintei Mese, se întoarce cu fața spre credincioși și zice dintre Ușile Împărătești:

Pace ție, cititorule!*

Citețul: Și duhului tău. Iar strana cântă: Aliluia.

Diaconul iese cu Sfânta Evanghelie printre Ușile Împărătești, având înaintea sa două sfeșnice cu lumânări aprinse (sau o lumânare aprinsă) și se îndreaptă spre amvon sau la locul cel obișnuit din mijlocul bisericii. Apoi zice:

Binecuvintează, părinte, pe binevestitorul Sfântului Apostol și Evanghelist (N).

* Când citește unul dintre clerici Apostolul, se spune: Pace ție, sfințite cititorule.

Iar preotul, binecuvântându-l, zice:

Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului, slăvitului, întru tot lăudatului Apostol și Evanghelist (N), să-ți dea ție, celui ce binevestești, cuvânt cu putere multă, spre plinirea Evangheliei iubitului Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos.

Diaconul răspunde:

Fie mie după cuvântul tău, părinte.

(În zilele de rând, și ori de câte ori dorește protosul, rostindu-se în taină dialogul arătat mai sus, la Sfânta Masă, preotul îl binecuvîntează pe diacon și îi dă Evanghelia, iar când acesta a ajuns la locul convenit pentru citire, se trece direct la rostirea formulelor de mai jos):

După aceasta, al doilea diacon (sau preotul) zice, cu glas tare:

Înțelepciune! Drepti! Să ascultăm Sfânta Evanghelie!

Și preotul zice îndată:

Pace tuturor!

(Preotul rămâne între Ușile Împărătești până ce diaconul termină citirea Sfintei Evanghelii).

Strana: Și duhului tău. Diaconul care citește Sfânta Evanghelle:

Din Sfânta Evanghelie după (N) citire.

Strana: Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.

Preotul sau diaconul al doilea, dacă este, zice:

Să luăm aminte!

(Iar dacă nu este diacon, Sfânta Evanghelie se citește de preot, dintre Ușile Împărătești, punându-se, de-a dreapta și de-a stânga, câte un sfeșnic cu lumânare aprinsă).

Și, sfârșindu-se Sfânta Evanghelie, zice preotul către diacon:

Pace ție, celui ce ai binevestit.

Strana: Slavă Ție, Doamne, slavă Ție.

Și, venind diaconul pe solee, îi dă preotului Sfânta Evanghelie, apoi trece în dreptul icoanei Mântuitorului. Preotul sărută Sfânta Evanghelie, o înalță, făcând cu ea semnul Sfintei Cruci spre credincioși, cu partea care are pe ea icoana Învierii, după care, intrând cu ea în Sfântul Altar, o așează pe Sfânta Masă, în latura de sus a Sfântului Antimis, cu partea care se deschide către răsărit.

În acest moment, se poate rosti predica, potrivit tradiției.

După rostirea predicii (sau după citirea Sfintei Evanghelii), preotul închide Ușile Împărătești și, venind în fața Sfintei Mese, desface ilitonul (acoperământul Sfântului Antimis). În acest timp, diaconul vine la locul cel obișnuit, din mijlocul bisericii, iar, dacă nu este diacon, preotul, stând în fața Sfintei Mese, zice

Ectenia întreită (a cererii stăruitoare):

Să zicem toți, din tot sufletul și din tot cugetul nostru, să zicem.

Strana: Doamne, miluiește.

Doamne, Atotstăpânitorule, Dumnezeuul părinților noștri, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Miluiește-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește.

Strana: Doamne, miluiește (de trei ori).

Preotul sau diaconul:

Încă ne rugăm pentru Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pentru (Înalt) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], pentru sănătatea și mântuirea lui*.

* În mănăstiri și schituri, aici se pomenește starețul (stareța) sau egumenul (egumena) cu soborul.

Încă ne rugăm pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni, pentru conducătorii țării noastre, pentru mairarii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste (armată), pentru sănătatea și pentru mântuirea lor.

Încă ne rugăm pentru frații noștri: ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi și monahii, și pentru toți cei întru Hristos frați ai noștri.

Încă ne rugăm pentru mila, viața, pacea, sănătatea, mântuirea, cercetarea, lăsarea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu enoriași (închinători), ctitori și binefăcători ai acestui sfânt locaș.

Încă ne rugăm pentru fericiții și pururea pomeniții ctitori ai acestei sfinte biserici (mănăstiri) și pentru toți cei mai înainte adormiți părinți și frați ai noștri, dreptslăvitori creștini, care odihnesc aici și pretutindeni.

(Aici se pot pune cereri pentru diferite trebuințe, care sunt tipărite la sfârșitul cărții acesteia, paginile 433-482).

Încă ne rugăm pentru cei ce aduc daruri și fac bine în sfântă și întru tot cinstită biserica aceasta, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei ce cântă și pentru poporul care stă înaintea și așteaptă de la Tine mare și bogată milă.

În timpul ectenicii preotul zice în taină:

Rugăciunea cererii stăruitoare*

Doamne, Dumnezeul nostru, primește această rugăciune stăruitoare de la noi, robii Tăi, și ne miluiește, după mulțimea milei Tale, și trimite îndurările Tale peste noi și peste tot poporul Tău, care așteaptă de la Tine mare și bogată milă.

* Asemenea rugăciunilor antifonelor, și această rugăciune se citește înaintea ecfonisului: Că milostiv și iubitor de oameni...

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas mare ecfonisul:

Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar când se face pomenire pentru adormiți*, diaconul (dacă este) sau preotul, zice și

Ectenia pentru cei adormiți

Miluieste-ne pe noi, Dumnezeule, după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluieste.

Strana: Doamne, miluieste (de trei ori),

Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor adormiților robilor lui Dumnezeu (N) și pentru ca să li se ierte toată greșeala cea de voie și cea fără de voie.

Ca Domnul Dumnezeu să așeze sufletele lor unde dreptii se odihnesc.

Mila lui Dumnezeu, împărăția cerurilor și iertarea păcatelor lor, de la Hristos, Împăratul Cel fără de moarte și Dumnezeul nostru, să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Diaconul: Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluieste.

* Potrivit rândulelii Bisericii Ortodoxe, pomenirea morților nu se face în zilele de duminică, la praznice împărătești, în Săptămâna Patimilor și Săptămâna Luminată, precum și între 20 decembrie și 6 ianuarie; prin urmare, în aceste zile nu se rosteste nici ectenia pentru morți în cadrul Sfintei Liturghii.

Preotul rostește rugăciunea:

Dumnezeul duhurilor și a tot trupul, Care ai călcat moartea și pe diavol l-ai surpat și ai dăruit viață lumii Tale, Însuți, Doamne, și sufletele adormiților robilor Tăi (N) odihnește-le în loc luminat, în loc cu verdeață, în loc de odihnă, de unde au fugit toată durerea, întristarea și suspinul. Și orice greșală au săvârșit ei cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, ca un Dumnezeu bun și iubitor de oameni, iartă-le. Că nu este om, care să fie viu și să nu greșescă; numai Tu singur ești fără de păcat; dreptatea Ta este dreptate în veac și cuvântul Tău este adevărul.

Și îndată, preotul rostește, cu glas mai înalt, ecfonisul*:

Că Tu ești învierea și viața și odihna adormiților robilor Tăi (N), Hristoase, Dumnezeu nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Acolo unde este obiceiul, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice și următoarele:

Întru fericită adormire, veșnică odihnă dă, Doamne, sufletelor adormiților robilor Tăi, care s-au pomenit, și le fă lor veșnică pomenire.

* Despre forma corectă a ecteniei și rugăciunii pentru cei adormiți, a se vedea

Și se cântă, în Sfântul Altar o dată, apoi la strană, de două ori: Veșnică pomenire*.

Apoi, preotul desface Sfântul Antimis, în timp ce diaconul (dacă este) zice:

Ectenia pentru cei chemați

Rugați-vă, cei chemați, Domnului (se desface partea dinspre miazănoapte a Sfântului Antimis).

Strana: Doamne, miluiește.

Cei credincioși, pentru cei chemați să ne rugăm, ca Domnul să-i miluiască pe dânșii (se desface partea dinspre miazăzi).

Să-i învețe pe dânșii cuvântul adevărului (se desface partea dinspre apus).

Să le descopere lor Evanghelia dreptății (se desface partea dinspre răsărit).

Apoi preotul începe să șteargă cu buretele Sfântul Antimis, din toate părțile, spre răsărit.

Să-i unească pe dânșii cu sfânta Sa, sobornicească și apostolească (apostolică) Biserică.

Mântuiește, miluiește, apără și-i păzește pe dânșii, Dumnezeu, cu harul Tău.

Cei chemați, capetele voastre Domnului să le plecați.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul citește în taină:

Rugăciunea pentru cei chemați

(La desfacerea Sfântului Antimis)

Doamne Dumnezeul nostru, Care întru cele de sus locuiești și spre cei smeriți privești, Cel ce ai trimis mântuire neamului omenesc pe Unul-Născut Fiul Tău și Dumnezeu, pe Domnul

* Se obișnuiește ea, în perioada dintre Învierea și Înălțarea Domnului, să se cânte de două ori Veșnică pomenire, iar a treia oară Hristos a înviat.

nostru Iisus Hristos, caută spre robii Tăi cei chemați, care și-au plecat grumajii înaintea Ta, și învrednicește-i, la vremea cuvenită, de baia nașterii celei de a doua, de iertarea păcatelor și de veșmântul nestricăciunii; unește-i cu sfânta Ta sobornicească și apostolească (*apostolică*) Biserică și numără-i cu turma Ta cea aleasă.

În timpul efonisului, preotul face semnul Sfintei Cruci cu buretele deasupra Sfântului Antimis, îl sărută și îl pune la locul lui, în partea de sus a Antimisului, zicând cu glas tare efonisul:

Ca și aceștia, împreună cu noi, să slăvească preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul zice din mijlocul bisericii:

Câți sunteți chemați, ieșiți!

Iar dacă este și un al doilea diacon, zice și acesta:

Cei chemați, ieșiți!

Apoi iarăși diaconul, din mijlocul bisericii:

Câți sunteți chemați, ieșiți!

Al doilea diacon:

Ca nimeni din cei chemați să nu rămână.

Diaconul, din mijlocul bisericii:

Câți suntem credincioși, iară și iară, cu pace (*în pace*), Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Dacă slujește preotul singur, zice:

Câți sunteți chemați, ieșiți! Cei chemați, ieșiți! Câți sunteți chemați, ieșiți! Ca nimeni din cei chemați să nu rămână. Câți suntem credincioși, iară și iară, cu pace (*în pace*), Domnului să ne rugăm.

Și se închide dvera de la Ușile Împărătești.

Strana: Doamne, miluiește.

La nevoie, ecteniile și rugăciunile pentru cei chemați, începând de la Rugați-vă cei chemați Domnului... până la Câți sunteți chemați ieșiți... (inclusiv), nu se mai pun sau se zic în taină. În acest caz, Sfântul Antimis urmează să fie desfăcut înainte de ecfonisul ecteniei întretite: Că milostiv și iubitor de oameni..., iar după acest ecfonis, închizându-se dvera, diaconul sau preotul începe ectenia mică: Iară și iară...

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: Doamne, miluiește.

În timpul ecteniei, preotul citește, în taină:

Rugăciunea întâi pentru credincioși

(După desfacerea Sfântului Antimis)

 ulțumim Ție, Doamne, Dumnezeul Puterilor, Care ne-ai învrednicit a sta și acum înaintea sfântului Tău jertfelnic și a cădea la îndurările Tale, pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului. Primește Dumnezeule, rugăciunea noastră; fă-ne să fim vrednici a-Ți aduce rugăciuni, cereri și jertfe fără de sânge pentru tot

poporul Tău; și ne învrednicește pe noi, pe care ne-ai pus întru această slujbă a Ta, cu puterea Duhului Tău celui Sfânt, ca fără de osândă și fără de sminteală, întru mărturisirea curată a cugetului nostru, să Te chemăm în toată vremea și în tot locul și, auzindu-ne, milostiv să ne fii, pentru mulțimea bunătății Tale.

Diaconul:

Înțelepciune!

Preotul zice cefonisul:

Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Diaconul sau preotul:

Iară și iară, cu pace (*în pace*), Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

În unele locuri, numai când slujește și diacon, se obișnuiește să se rostească și cererile de mai jos:

Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Pentru pacea a toată lumea, pentru buna stare (*statornicia*) a sfințelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.

Pentru sfântă biserică aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.]

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeuule, cu harul Tău.

Dacă nu este diacon, sau nu este obiceiul rostirii acestor cereri, se zice îndată:

Iară și iară..., Apără, mântuiește...

În timpul rostirii ecteniei, preotul citește în taină:

Rugăciunea a doua pentru credincioși

Iarăși și de multe ori cădem înaintea Ta și ne rugăm Ție, Bunule și Iubitorule de oameni, ca, privind spre rugăciunea noastră, să curățești sufletele și trupurile noastre de toată necurăția trupului și a duhului și să ne dai nouă să stăm nevinovați și fără de osândă înaintea Sfântului Tău jertfelnic. Și dăruiește, Dumnezeuule, și celor ce se roagă împreună cu noi, spor în viață, în credință și în înțelegerea cea duhovnicească. Dă-le lor să-Ți slujească totdeauna, cu frică și cu dragoste, și, în nevinovăție și fără osândă, să se împărtășească cu Sfintele Tale Taine și să se învrednicească de cereasca Ta împărăție.

Diaconul:

Înțelepciune!

Diaconul intră în Sfântul Altar pe ușa dinspre miazănoapte, iar preotul zice ecfonisul:

Ca, sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție slavă să înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. **Și începe să cânte îndată cântarea heruvimică:** Noi, care pe Heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească, acum, să o lepădăm... (**până la:** Ca pe Împăratul...).

Iar preotul, stând înaintea Sfintei Mese, citește în taină:

Rugăciunea din timpul cântării heruvimice

Nimeni din cei legați cu poftă și cu desfătări trupești nu este vrednic să vină, să se apropie sau să slujească Ție, Împărate al slavei; căci a sluji Ție este lucru mare și înfricoșător chiar pentru puterile cerești. Dar, totuși, pentru iubirea Ta de oameni cea de negrăit și nemăsurată, fără mutare și fără schimbare Te-ai făcut om, și Arhiereu al nostru Te-ai făcut și, ca un Stăpân a toate, ne-ai dat slujba sfântă a acestei jertfe liturgice și fără de sânge; că numai Tu, Doamne Dumnezeu nostru, stăpânești peste cele cerești și cele pământești, Cel ce șezi pe Tronul Heruvimilor și ești Domnul serafimilor și Împăratul lui Israel, Cel ce singur ești Sfânt și întru sfinți Te odihnești. Deci, pe Tine Te rog, Cel ce singur ești bun și binevoitor, caută spre mine, păcătosul și netrebnicul Tău rob, și-mi curățește sufletul și inima de cugete viclene; și pe mine, cel ce sunt îmbrăcat cu harul preoției, învrednicește-mă, cu puterea Sfântului Tău Duh, să stau înaintea acestei sfinte mese a Tale și să jertfesc Sfântul și preacuratul Tău Trup și scumpul Tău

Sânge. Că la Tine vin, plecându-mi grumajii, și mă rog Ție: Să nu întorci fața Ta de la mine, nici să mă lepezi dintre slujitorii Tăi, ci binevoiește să-Ți fie aduse darurile acestea de mine, păcătosul și nevrednicul Tău rob. Că Tu ești Cel ce aduci și Cel ce Te aduci, Cel ce primești și Cel ce Te împarți, Hristoase, Dumnezeuul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Preasfântului și bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Iar, după terminarea rugăciunii, preotul zice cu voce înceată cântarea heruvimică, de trei ori, făcând câte o închinăciune la fiecare sfârșit (fără să ridice mâinile).

Preotul:

Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm...

Iar diaconul continuă, înălțând orarul cu mâna dreaptă:

Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngerești. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Și, dacă nu s-a făcut mai înainte acoperirea Cinstitelor Daruri la Proscomidiar, se face acum.

Se ridică apoi dvera și se deschid Ușile Împărătești, iar diaconul, pregătind cădelnița, o dă preotului, care binecuvintează tămâia; mergând înainte diaconul, cu lumânarea aprinsă, preotul tămâiază Sfânta Masă în cele patru laturi (zicând troparul: În mormânt cu trupul...), Sfântul Altar și, ieșind printre Ușile Împărătești, cădește lecoanele și pe credincioși ca la Apostol, zicând psalmul 50 și troparele

de umilință. (Când sunt mai mulți preoți împreună-slujitori, tămâiază protosul). Intrând în Altar și tămâind după obicei, preotul dă cădelnița diaconului (sau, în lipsa lui, paracliserului) și, mergând înaintea Sfintei Mese, face două închinăciuni, zicând:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

După aceea, preotul sărută Sfântul Antimis, Sfânta Cruce și Sfânta Masă, iar diaconul numai colțul Sfintei Mese; mai fac apoi o închinăciune și, întorcându-se cu fața către credincioși și plecându-se spre aceștia, își cer iertare dintre Ușile Împărătești. Preotul binecuvintează pe credincioși dintre Ușile Împărătești; la slujba în sobor, își cer iertare și binecuvintează toți preoții pe rând, doi câte doi, în ordine descrescătoare; dacă este arhieru, binecuvintează numai acesta, însă toți își cer iertare de la credincioși, doi câte doi. Merg după aceea la Procomidiar și, închinându-se de trei ori, zic:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește!

Apoi diaconul zice către preot:

Ridică, părinte!

Preotul, luând acoperământul cel mare, îl pune pe umerii diaconului, zicând:

Ridicați mâinile voastre la cele sfinte și binecuvântați pe Domnul! (Psalm 133, 2)

După aceasta, luând Sfântul Disc, îl dă diaconului, care îl ține în dreptul frunții, cu toată grija și evlavie. Preotul ia Sfântul Potir și amândoi ies pe ușa dinspre miazănoapte, diaconul mai întâi și preotul după el, purtându-se înaintea lor două sfeșnice sau lumânarea aprinsă și cădelnița, și așa ies în mijlocul bisericii, făcând Vohodul Mare, adică Intrarea cu Cinstitele Daruri.

Dacă slujește numai preotul, face el singur vohodul cu Cinstitele Daruri, având Acoperământul mare pe umeri, Sfântul Potir în mâna dreaptă și Sfântul Disc în mâna stângă.

Când slujesc mai mulți preoți și diaconi, după ce s-a închinat protosul împreună cu diaconii și s-au plecat către credincioși, vin apoi și ceilalți preoți, doi câte doi, începând de la cei cu rang mai mare, se închină după rânduială și, plecându-se către credincioși, trec spre Proscomidiar.

Protosul merge la Proscomidiar și dă Sfântul Disc diaconului, iar el ia Sfântul Potir în mâna dreaptă. Ceilalți preoți, luând fiecare în mâna dreaptă câte o cruce, iar preotul care a săvârșit Proscomidia, copia și lingurița, fac Vohodul cu Cinstitele Daruri, mergând unul după altul, în urma protosului, cel cu rang mai mic fiind la urmă. Iar când au ajuns în mijlocul bisericii, stau cu fața spre credincioși, unul în dreapta celuilalt, în rând cu primul dintre împreună-slujitori*.

Când nu sunt diaconi, atât Sfântul Disc, cât și Sfântul Potir sunt luate de întâiul dintre împreună-slujitori, iar ceilalți merg după el, în ordine descrescătoare, până la cel din urmă, purtând în mâini câte o cruce, iar cel ce a săvârșit proscomidia, copia și lingurița; ajungând în mijloc, se așează unul de-a dreapta altuia, în rând cu protosul.

Ieșind, deci, din Sfântul Altar, primul dintre diaconi zice cu glas tare:

Pe voi, pe toți, dreptmăritorilor creștini, să vă pome-nească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Și terminând, când a ajuns în mijlocul bisericii, cu fața spre credincioși, primul dintre diaconi se întoarce în Altar printre Ușile Împărătești și, stând în partea dreaptă a Sfintei Mese, așteaptă să între preotul cu Sfântul Potir. Diaconul al doilea, mergând înaintea

* Nu se așează în dreapta și stânga protosului, deoarece s-ar pierde simbolismul liturgic al vohodului (procesiunea de îngropare) la acest moment al Dumnezeieștii Liturghii.

celui dintâi până la Ușile Împărătești, se oprește lângă icoana Maicii Domnului, iar când vine preotul cu Sfântul Potir, cădește înaintea lui, până când preotul intră printre Ușile Împărătești, după care intră și el, în Sfântul Altar, printre Ușile Împărătești.

Dacă va sluji numai un preot, acesta zice singur toate cele ce urmează, iar dacă vor sluji mai mulți, le rostesc pe rând:

Pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N)], să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa*.

Pe poporul român cel binecredincios de pretutindeni și pe conducătorii țării noastre, pe mai marii orașelor și ai satelor și pe iubitoarea de Hristos oaste (armată), să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe frații noștri ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi și monahii și pe tot clerul bisericesc și cinul monahal, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.**

Pe adormiții întru fericire patriarhi ai Bisericii Ortodoxe Române: Miron, Nicodim, Iustinian, Iustin și Teoctist, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe fericiții și pururea pomeniții ctitori ai acestui sfânt locaș și pe alți ctitori, miluitori și binefăcători, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe fericiții întru adormire eroi, ostași și luptători români, din toate timpurile și din toate locurile, care s-au

* În mănăstiri și schituri, aici, se adaugă pomenirea starețului sau a egumenului cu obștea, după rânduială.

** În școlile teologice, aici se pomenește, de asemenea, profesorii și elevii sau studenții. În spitale, în unitățile militare sau penitenciare și în instituțiile de învățământ, se pomenește, aici, ostenitorii instituțiilor respective, însă nu se pomenește nominal persoanele din conducere sau angajații. De exemplu: Pe profesorii, studenții și ostenitorii acestei universități... sau Pe medicii, asistenții și toți cei ce ostenește în acest spital...

jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori, pentru apărarea patriei și a credinței (ortodoxe) strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea poporului român, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe cei ce au adus aceste Cinstite Daruri și pe cei pentru care s-au adus, vii și adormiți în Domnul, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Pe toți cei adormiți din neamurile noastre: strămoși, moși, părinți, frați, surori, fii și fiice, și pe toți cei dintr-o rudenie cu noi, pe fiecare după numele său, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

(Nu se citesc pomelnice și nu se ating capetele credincioșilor cu Sfântul Potir)

Apoi, primul dintre împreună-slujitori, făcând semnul Sfintei Cruci cu Sfântul Potir spre credincioși, zice:

Și pe voi, pe toți, dreptmăritorilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Și se cântă în continuare cântarea heruvimică: Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel înconjurat, în chip nevăzut, de cetele îngerești. Aliluia, Aliluia, Aliluia.

Se întorc apoi în Altar, printre Ușile Împărătești, în ordinea în care au ieșit, iar când intră preotul cu Sfântul Potir, primul dintre diaconi zice către dânsul:

Preoția voastră să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa.

Iar preotul zice către diacon:

Diaconia ta să o pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: Amin.

Preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis, desfăcut pe Sfânta Masă. Asemenea, luând și Sfântul Disc de la diacon, îl așează lângă Sfântul Potir, întocmai ca la Proskomidiar, zicând:

Iosif cel cu bun chip, de pe lemn luând preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat înfășurându-l și cu miresme, în mormânt nou îngropându-l, l-a pus.

În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.

Ca un purtător de viață și mai înfrumusețat decât raiul, cu adevărat, și decât toată cămăra împărătească mai luminat s-a arătat, Hristoase, mormântul Tău, izvorul învierii noastre.

Se închid Ușile Împărătești și se închide dvera; apoi preotul, luând acoperămintele de pe Sfântul Disc și de pe Sfântul Potir, le pune de o parte pe Sfânta Masă. Luând după aceasta Acoperământul mare de pe umerii diaconului și tămâindu-l, acoperă cu el Cinstitele Daruri; apoi, luând cădelnița, le tămâiază de trei ori, zicând o singură dată:

Fă bine, Doamne, întru bunăvoirea Ta, Sionului, și să se zidească zidurile Ierusalimului (Psalm 50, 19).

Diaconul continuă:

Atunci vei binevoi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot, atunci vor pune pe altarul Tău viței (Psalm 50, 20).

Apoi preotul, întorcându-se către diacon, zice:*

Roagă-te pentru mine, frate și împreună slujitorule!

Diaconul:

Duhul Sfânt să vină peste tine și puterea Celui preaînalt să te umbrească.

Preotul:

Același Duh să lucreze împreună cu noi în toate zilele vieții noastre.

Diaconul, plecându-și capul pe colțul drept al Sfintei Mese, ține orarul cu trei degete ale mâinii drepte și zice către preot:

Pomenește-mă, părinte!

Preotul, binecuvântându-l pe cap, zice:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul răspunde: Amin.

Diaconul, sărutând mâna dreaptă a preotului, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în mijlocul bisericii, zice:

Ectenia cererilor

Să plinim rugăciunea noastră Domnului.

Strana: Doamne, miluiește.

Pentru Cinstitele Daruri ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm.

* Aceasta este forma corectă a dialogului dintre preot și diacon la acest moment al Dumnezeieștii Liturghii. Pentru precizări, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți (pagina 603).

Pentru sfântă biserică aceasta și pentru cei ce cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă, Doamne!

Înger de pace, credincios îndreptător (*călăuzitor*), păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre, în pace și întru pocăință a o săvârși, de la Domnul să cerem.

Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos, să cerem.

Pe Preasfânta, curată, preabinecuvântată, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți sfinții să o pomenim.

Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

După așezarea Cinstitelor Daruri pe Sfânta Masă, în timp ce diaconul rostește ectenia, preotul zice în taină:

Rugăciunea punerii-înainte

Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Cel ce singur ești Sfânt, Care primești jertfă de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primește și rugăciunea noastră, a păcătoșilor, și o du la sfântul Tău jertfelnic; fă-ne vrednici a-Ți aduce daruri și jertfe duhovnicești, pentru păcatele noastre și pentru cele din neștiință ale poporului. Și ne învrednicește să aflăm har înaintea Ta, ca să fie bine primită jertfa noastră și să se sălășluiască Duhul cel bun al harului Tău peste noi, peste aceste Daruri ce sunt puse înainte și peste tot poporul Tău.

Preotul încheie rugăciunea, rostind cu glas tare ecfonisul:

Cu îndurările Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul (cu fața spre credincioși, binecuvântându-i):

Pace tuturor!

Strana: Și duhului tău.

Diaconul:

Să ne iubim unii pe alții, ca, într-un gând, să mărturisim.

Strana: Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.

În vremea aceasta, preotul, închinându-se de trei ori, zice în taină, de fiecare dată:

Iubi-Te-voi, Doamne, vârtutea mea, Domnul este întărirea mea și scăparea mea și izbăvitorul meu (*Psalm 17, 1*). Această rugăciune poate fi și cântată, de slujitori în Sfântul Altar sau de cântăreț la strană ori de către cor*.

Sărută apoi Cinstitele Daruri, așa cum sunt acoperite: întâi Sfântul Disc, apoi Sfântul Potir și marginea Sfintei Mese. Diaconul, la locul unde stă, se închină și sărută Sfânta Cruce de pe orarul său.

Dacă vor sluji mai mulți preoți, protosul sărută cel dintâi Cinstitele Daruri, apoi trece mai la o parte, spre miazăzi. Iar ceilalți, venind pe rând pe partea de miazănoapte a Sfintei Mese, se închină și sărută și ei Cinstitele Daruri; apoi, mergând la protos, acesta zice către cel de-al doilea și următorii:

Hristos în mijlocul nostru, iar cel de-al doilea răspunde:

Este și va fi. Și se sărută unul pe altul pe umeri, încheind cel dintâi:

Totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și, trecând la dreapta celui mai mare, așteaptă împreună până ce sărută și ceilalți Cinstitele Daruri și vin pentru sărutarea păcii la cei dinaintea lor, cum s-a arătat.

Dacă sunt mai mulți diaconi, ei nu sărută Cinstitele Daruri, ci fiecare Sfânta Cruce de pe orarul său și apoi, unul pe altul, pe umeri, rostind aceleași cuvinte ca și preoții.

După ce la strană se termină cântarea: **Pe Tatăl...**, diaconul de la locul său, zice cu glas tare:

Ușile, ușile! Cu înțelepciune, să luăm aminte!

Se deschide dvera Ușilor Împărătești, iar preotul, ridicând Aerul deasupra Cinstitelor Daruri și clătinându-l, singur ori cu ceilalți preoți împreună-slujitori, dacă sunt mai mulți, zice, împreună cu toți credincioșii:

* Atunci când este sobor de preoți, acest stih se recomandă să fie cântat de strană pentru a acoperi timpul în care sfinții slujitori își dau sărutarea frățească, săvârșită la vremea ei.

SIMBOLUL CREDINȚEI

red întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute.

Și întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toți vecii: Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut;

Care, pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara și S-a făcut om;

Și S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat și a pătimit și S-a îngropat;

Și a înviat a treia zi, după Scripturi (ajungând aici, preotul încetează clătinarea Sfântului Aer, îl sărută și, întocmindu-l, îl așează pe Sfânta Masă. Dacă sunt mai mulți preoți, protosul îl dă spre sărutare tuturor);

Și S-a înălțat la ceruri și șade de-a dreapta Tatălui;

Și iarăși va să vină cu slavă, să judece viii și morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârșit.

Și întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce, împreună cu

Tatăl și cu Fiul, este închinat și slăvit, Care a grăit prin prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică;

Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor;

Aștept învierea morților;

Și viața veacului ce va să fie. Amin.

Apoi diaconul zice:

Să stăm bine! Să stăm cu frică! Să luăm aminte! Sfânta Jertfă în pace a o aduce!

Strana: Mila păcii, jertfa laudei (*Milă, pace, jertfă de laudă*)*.

Iar diaconul, închinându-se, intră în Sfântul Altar și, luând ripida sau un acoperământ, apără cu evlavie Cinstitele Daruri. Se deschid Ușile Împărătești, iar preotul, luând o Cruce de pe Sfânta Masă, se întoarce cu fața către credincioși și, binecuvântându-i cu Sfânta Cruce, zice dintre Ușile Împărătești:

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți (II Cor. 13, 13).**

Strana: Și cu duhul tău.

Preotul, înălțând Sfânta Cruce, zice, tot cu fața spre credincioși:

Sus să avem inimile!

Strana: Avem către Domnul.

* Forma corectă a răspunsului dat de popor este *Milă, pace, jertfă de laudă*. A se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți.

** Traducerea mai exactă: *părtășia*.

Preotul, întorcându-se cu fața spre răsărit și plecându-se spre icoana Mântuitorului, zice:

Să mulțumim Domnului!

Intră apoi în Sfântul Altar, după care se închid Ușile Împărătești și se închide dvera.

Strana: Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită.

Iar, în acest timp, preotul se roagă în taină, rostind:

Rugăciunea Sfintei Jertfe (Anaforaua)

In vrednicie și cu dreptate este a-Ți cânta Ție, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ție a-Ți mulțumi, Ție a ne închina, în tot locul stăpânirii Tale; că Tu ești Dumnezeu negrăit și necuprins cu gândul, nevăzut, neajuns, pururea fiind și același fiind: Tu și Unul-Născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfânt. Tu din neființă la ființă ne-ai adus pe noi și, căzând noi, iarăși ne-ai ridicat și nu Te-ai depărtat, pe toate făcându-le, până ce ne-ai suit la cer și ne-ai dăruit împărăția Ta ce va să fie. Pentru toate acestea mulțumim Ție și Unuia-Născut Fiului Tău și Duhului Tău celui Sfânt, pentru toate pe care le știm și pe care nu le știm, pentru binefacerile Tale arătate și nearătate, ce ni s-au făcut nouă. Mulțumim Ție și pentru Liturghia aceasta, pe care ai binevoit a o primi din mâinile noastre, deși stau înaintea Ta mii de arhangheli și zeci de mii de îngeri, heruvimii cei cu ochi mulți și serafimii cei cu câte șase aripi, care se înalță zburând...

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, luând Steluța de pe Sfântul Disc, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra acestuia, lovind ușor cu ea în cele patru părți ale Sfântului Disc, iar preotul zice cu glas tare ecfonisul:

Cântarea de biruință, cântând, strigând, glas înălțând și grăind:

(Sărutând apoi Steluța, o pune pe Sfântul Antimis, în partea de sus. Dacă slujește preotul singur, el ridică Steluța și zice ecfonisul. Dacă slujesc numai preoți, fără diacon, Steluța o ridică protosul, o sărută numai el, iar ecfonisul se rostește de către preotul de rând).

Strana: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot! Plin este cerul, și pământul, de slava Ta. Osana întru cei de sus. Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus!

În această vreme, diaconul, stând în dreapta, apără încetișor cu ripida sau cu un acoperământ, cu toată luarea-aminte și cu frică, Cinstitele Daruri, făcând semnul Sfintei Cruci deasupra lor, ca să nu cadă ceva în ele.

Preotul se roagă mai departe în taină:

 u aceste fericite Puteri și noi, Iubitorule de oameni, Stăpâne, strigăm și grăim: Sfânt ești și Preasfânt, Tu și Unul-Născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfânt. Sfânt ești și Preasfânt și slava Ta este plină de măreție. Că Tu ai iubit lumea Ta atât de mult, încât pe Unul-Născut Fiul Tău L-ai dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Și Acesta, venind și toată rânduiala cea pentru noi plinind, în noaptea în care a fost vândut – sau, mai degrabă, când El Însuși S-a dat pe Sine pentru viața lumii –, luând pâinea cu sfintele și preacuratele și fără prihană mâinile Sale, mulțumind și binecuvântând, sfințind și

frângând, a dat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli, zicând:

Diaconul, ținând orarul cu trei degete de la mâna dreaptă, arată spre Sfântul Disc, iar preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Agneț, zice cu glas tare:

Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, Care se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor.

Apoi, plecându-se, se închină împreună cu diaconul.

Strana: Amin

Preotul zice în taină:

Asemenea și paharul, după cină, zicând:

Iar diaconul arată, de asemenea, cu orarul spre Sfântul Potir, în timp ce preotul, arătând cu dreapta spre Sfântul Potir, zice cu glas tare ecfonisul:

Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi*, Care pentru voi și pentru mulți se varsă, spre iertarea păcatelor.

Apoi, se închină, împreună cu diaconul.

Strana: Amin.

Preotul zice în taină:

Aducându-ne aminte, așadar, de această poruncă mântuitoare și de toate cele ce s-au făcut pentru noi: de cruce, de mormânt, de învierea cea de a treia zi, de înălțarea la ceruri, de șederea cea de-a dreapta și de cea de-a doua slăvită iarăși venire.

*Traducerea mai exactă: *al Legământului celui nou.*

Apoi, preotul rostește cu glas tare:

Ale Tale dintru ale Tale, Ție Îți aducem de toate și pentru toate.

Când preotul zice aceasta, diaconul lasă ripida sau acoperământul pe Sfânta Masă și, punând mâinile în chipul crucii (mâna dreaptă peste cea stângă), ia Sfântul Disc cu mâna dreaptă, iar Sfântul Potir cu cea stângă și, înălțându-le puțin, le mișcă în semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Antimis, la ...Ție Îți aducem... Dacă nu este diacon, ridicarea Sfântului Disc și a Sfântului Potir o face preotul.

Strana: Pe Tine Te lăudăm, pe Tine Te binecuvântăm, Ție Îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeuul nostru.

În timpul acestei cântări, diaconul vine aproape de preot și se închină amândoi, de trei ori, înaintea Sfintei Mese, zicând încet:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

Apoi preotul zice încet, cu mâinile ridicate, troparul Ceasului al treilea:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh, în ceasul al treilea, Apostolilor Tăi, pe Acesta, Bunule, nu-L lua de la noi, ci Îl înnoiește întru noi, cei ce ne rugăm Ție.

Diaconul:

Stih 1: Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și Duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele (*Psalms 50, 11*).

Și închinându-se, preotul zice iarăși, cu mâinile ridicate:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Stih 2: Nu mă lepăda de la fața Ta și Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine (*Psalms 50, 12*).

Și iarăși preotul, ca mai înainte:

Doamne, Cel ce ai trimis pe Preasfântul Tău Duh...

Diaconul:

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preotul protos se roagă în taină, zicând epicleza:

Încă*, aducem Ție această slujire cuvântătoare și fără de sânge și Te chemăm și Te rugăm și cu umilință la Tine cădem: Trimite pe Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste aceste Daruri, ce sunt puse înainte.**

Apoi diaconul, plecându-și capul și arătând cu orarul spre Sfântul Agneț, zice încet:

Binecuvintează, părinte, sfânta pâine!

Iar preotul, stând drept, binecuvintează peste Sfântul Agneț, zicând cu glas scăzut:

Și fă, adică, pâinea aceasta, Cinstitul Trup al Hristosului Tău.

Diaconul: Amin. Și arătând spre Sfântul Potir:

Binecuvintează, părinte, Sfântul Potir!

Preotul, binecuvântând Sfântul Potir, zice cu glas scăzut:

Iar ceea ce este în potirul acesta, Cinstitul Sânge al Hristosului Tău.

Diaconul: Amin. Și, arătând cu orarul spre amândouă Sfintele, zice:

Binecuvintează, părinte, amândouă Sfintele!

* *Încă* are înțelesul: *de asemenea*.

** Aceasta este traducerea corectă, care arată că slujirea liturgică se realizează prin cuvânt, după cum arată Sfântul Nicolae Cabasila în comentariul său liturgic. A se vedea *Lămuririle de la sfârșitul acestei cărți*.

Iar preotul, binecuvântându-le pe amândouă, zice:

Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt.

Diaconul: Amin, Amin, Amin.

SE CUVINE A ȘTI: dacă sunt mai mulți preoți împreună-slujitori, troparul Ceasului al treilea se zice de către protos și alți doi preoți slujitori, iar stihurile, de către diaconi. Sfințirea dumnezeieștilor Daruri o face însă numai protosul, care rostește, în auzul celorlalți preoți, cuvintele de sfințire. După rostirea întreitului **Amin**, toți preoții îngenunchează și se roagă în taină.

După aceasta, diaconul, plecându-și capul către preot, zice:

Pomenește-mă, părinte, pe mine, păcătosul!

Preotul:

Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul: Amin.

Apoi, preotul acoperă Sfântul Potir cu un acoperământ mic, împăturit, după care, îngenunchind* împreună cu diaconul, se roagă în taină, zicând:

Pentru ca să fie celor care se vor împărtăși, spre trezirea (*trezvia*) sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtășirea (*părtășia*) cu Sfântul Tău Duh, spre plinirea împărăției cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Încă, aducem Ție această slujire cuvântătoare pentru cei adormiți întru credință: strămoși, pă-

* De la Învierea Domnului și până la Rusali, precum și în perioada 25 decembrie – 6 ianuarie, preotul și diaconul nu vor îngenunchea la acest moment, ci doar se vor închina până la pământ.

rinți, patriarhi, prooroci, apostoli, propovăduitori, evangheliști, mucenici, mărturisitori, pustnici și pentru tot sufletul cel drept, care s-a săvârșit întru credință.

Terminându-se la strană cântarea: Pe Tine Te lăudăm... se ridică dvera Ușilor Împărătești, iar preotul, tămâind Sfintele Taine, zice cu glas tare:

Mai ales pentru Preasfânta, curata, preabine-cuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria...

La strană se cântă Axionul: Cuvine-se cu adevărat... sau cel al praznicului.

Preotul dă cădelnița diaconului, iar acesta tămâiază mai întâi Sfânta Masă împrejur, Proscomidiarul (unde pomenește pomelnicul bisericii pentru cei adormiți), Tronul cel de sus, Altarul, pe preot și pe cei din Altar, iar dacă nu este diacon, preotul cădește numai în fața Sfintei Mese. Lăsând apoi cădelnița, diaconul merge la Proscomidiar și citește și pomelnicul bisericii pentru cei vii.

După ce a dat cădelnița, preotul, luând vasul cu anafură de la diacon sau de la paracliser, face cu el semnul Sfintei Cruci înaintea Sfântului Disc și a Sfântului Potir, zicând:

Pentru rugăciunile Născătoarei de Dumnezeu, binecuvintează, Doamne, pâinea aceasta, anafura sfinților Tăi*.

Apoi preotul, stând în fața Sfintei Mese, se roagă în taină:

Pentru Sfântul Ioan Proorocul, Înaintemergătorul și Botezătorul, pentru sfinții, slăviții și întru

* Privitor la timpul, modul și formula binecuvântării anafurei, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul acestei cărți.

tot lăudații Apostoli, pentru Sfântul (N), a cărui pomenire o săvârșim, și pentru toți Sfinții Tăi; cu ale căror rugăciuni, cercetează-ne, Dumnezeu. Și pomenește pe toți cei adormiți întru nădejdea învierii și a vieții veșnice și-i odihnește pe ei, Dumnezeu nostru, acolo unde strălucește lumina feței Tale.

Încă, Te rugăm: Pomenește, Doamne, pe toți episcopii ortodocși, care drept învață cuvântul adevărului Tău, toată preoțimea, cea întru Hristos diaconime, pe tot clerul bisericesc și cinul monahal.

Încă, aducem Ție această slujire cuvântătoare pentru toată lumea, pentru sfânta sobornicească și apostolească (*apostolică*) Biserică; pentru cei ce în curăție și în cinste viețuiesc, pentru binecredinciosul popor român de pretutindeni și conducătorii țării noastre, pentru mai marii orașelor și ai satelor și pentru iubitoarea de Hristos oaste (*armată*). Dă-le, Doamne, pașnică ocârmuire, ca și noi, întru liniștea lor, viață pașnică și netulburată să trăim, în toată cucernicia și curăția.

După aceste rugăciuni, dacă este timp, preotul citește înceț pomelnicele viilor și morților, ce s-au adus după ieșirea cu Cinstitele Daruri. Pentru cei vii zice:

Pentru mântuirea și iertarea păcatelor robilor lui Dumnezeu (N).

Iar pentru cei morți, zice:

Pentru iertarea păcatelor și odihna sufletelor adormiților robilor lui Dumnezeu (N), în loc luminat, de unde a fugit toată durerea, întristarea și suspinarea; odihnește-i, Dumnezeu nostru, și-i sălășluiește pe dânșii unde strălucește lumina feței Tale.

Preotul merge apoi la spălător și își spală mâinile; asemenea face și diaconul. Iar după cântarea Axionului, preotul zice:

Întâi pomenește, Doamne, pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [pe (Înalt-) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul și (Mitropolitul) nostru (N)], pe care-l dăruiește sfintelor Tale Biserici în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept învățând cuvântul adevărului Tău*.

Strana cântă: Pe toți și pe toate.

Iar preotul se roagă în taină:

Bdu-Ți aminte, Doamne, de orașul (satul sau mănăstirea aceasta) acesta, în care viețuim, și de toate orașele și satele și de cei ce cu credință locuiesc într-însele. Adu-Ți aminte, Doamne, de cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer, de cei bolnavi, de cei ce pătimesc, de cei robiți și de mântuirea lor. Pomenește, Doamne, pe cei ce aduc daruri și fac bine în sfintele Tale biserici și își aduc aminte de cei săraci; și trimite peste noi toți milele Tale.

Ecfonisul Anaforalei (cu glas tare):

Și ne dă nouă, cu o gură și o inimă, a slăvi și a cânta preacinstitul și de mare cuviință numele

* Preotul va pomeni aici un singur nume, acela al ierarhului care ocârmuiește canonic eparhia în care se săvârșește Sfânta Liturghie.

Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Când preotul zice acest efonis, diaconul vine în dreapta lui și, plecându-și capul, preotul îl binecuvintează pe creștet, după care diaconul iese pe ușa dinspre miazănoapte și merge în mijlocul bisericii pentru rostirea ecteniei.

Preotul se întoarce către credincioși și, binecuvântându-i cu mâna dreaptă, din dreptul Ușilor Împărătești, zice efonisul:

Și să fie milele marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu voi cu toți.

Strana: Și cu duhul tău.

După aceasta, se lasă dvera, iar diaconul, aflându-se la locul obișnuit din mijlocul bisericii (dacă nu este diacon, preotul, din Sfântul Altar), zice:

Pe toți sfinții pomenindu-i, iară și iară, cu pace (în pace), Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Pentru Cinstitele Daruri ce s-au adus și s-au sfințit, Domnului să ne rugăm.

Ca Iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru, Cel ce le-a primit pe ele în sfântul, cel mai presus de ceruri și duhovnicescul Său jertfelnic într-un miros de bună mireasmă duhovnicească, să ne trimită nouă dumnezeiescul har și darul Sfântului Duh, să ne rugăm.

Pentru ca să fim izbăviți noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

In timp ce diaconul rostește ectenia, preotul se roagă în taină:

Tie, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Îți încredințăm toată viața și nădejdea noastră și cerem și ne rugăm și cu umilință cădem înaintea Ta: învrednicește-ne să ne împărtășim, având cuget curat, cu cereștile și înfricoșătoarele Tale Taine ale acestei sfinte și duhovnicești mese, spre lăsarea păcatelor, spre iertarea greșelilor, spre împărtășirea cu Sfântul Duh, spre moștenirea împărăției cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă.

Diaconul sau preotul:

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Strana: Doamne, miluiește.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat, de la Domnul să cerem.

Strana: Dă, Doamne.

Înger de pace, credincios îndreptător (*călăuzitor*), păzitor al sufletelor și al trupurilor noastre, de la Domnul să cerem.

Milă și iertare de păcatele și de greșelile noastre, de la Domnul să cerem.

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, de la Domnul să cerem.

Cealaltă vreme a vieții noastre în pace și întru pocăință a o săvârși, de la Domnul să cerem.

Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără durere, neînfruntat, în pace și răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos să cerem.

Unitatea credinței și împărtășirea (*părtășia*) Sfântului Duh cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

Preotul zice ecfonisul:

Și ne învrednicește pe noi, Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine, Dumnezeu-Tatăl Cel ceresc, și a zice:

Credincioșii rostesc rar și deslușit (sau cântă) Rugăciunea Domnească, pe care o zic și clericii în același timp:

Tatăl nostru, Care ești în ceruri, sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, așa și pe pământ; pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi, și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăvește de cel viclean.

În timpul rugăciunii, diaconul își petrece orarul cruciș, astfel încât în față să atârne amândouă capetele.

Preotul zice ecfonisul:

Că a Ta este împărăția, și puterea, și slava, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Și, ridicându-se dvera, preotul zice:

Pace tuturor!

Strana: Și duhului tău.

Apoi se închide dvera.

Diaconul:

Capetele noastre, Domnului să le plecăm!

Strana: Ție, Doamne.

Iar preotul se roagă în taină:

Mulțumim Ție, Împărate nevăzut, Cel ce pe toate le-ai făcut cu puterea Ta cea nemăsurată și, cu mulțimea milei Tale, din neființă la ființă pe toate le-ai adus. Înсуți, Stăpâne, caută din cer spre cei ce și-au plecat capetele înaintea Ta; că nu le-au plecat trupului și sângelui, ci Ție, înfricoșătorului Dumnezeu. Tu, deci, Stăpâne, pe cele ce stau înaintea noastră, a tuturor, spre bine le întocmește, după trebuința deosebită a fiecăruia: cu cei ce călătoresc pe uscat, pe ape și prin aer împreună călătorește, pe cei bolnavi îi tămăduiește, Cel ce ești Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre.

Apoi, preotul (când se slujește în sobor, doar cel care a săvârșit Proskomidia) zice, cu glas tare, ecfonisul:

Cu harul și cu îndurările și cu iubirea de oameni ale Unuia-Născut Fiului Tău, cu Care ești binecuvântat, împreună cu Preasfântul și bunul și de viață făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar preotul se roagă în taină:

Fa aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, din sfânt locașul Tău și de pe tronul slavei împărăției Tale și vino ca să ne sfințești, Cel ce sus împreună cu Tatăl șezi și aici, în chip nevăzut, împreună cu noi ești. Și ne învrednicește, prin mâna Ta cea puternică, a ni se da Preacuratul Tău Trup și Scumpul Tău Sânge și, prin noi, la tot poporul.

Apoi preotul, în Sfântul Altar, iar diaconul în mijlocul bisericii, se închină de trei ori, zicând în taină, de fiecare dată:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine, păcătosul, și mă miluiește!

După aceasta, diaconul (iar dacă nu este diacon, însuși preotul) zice cu glas tare:

Să luăm aminte!

Iar preotul, luând Sfântul Trup cu amândouă mâinile, îl înalță în semnul Sfintei Cruci, deasupra Sfântului Disc, zicând cu glas tare:

Sfintele, sfinților!

Strana cântă: Unul Sfânt, unul Domn, Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu-Tatăl. Amin.

Strana cântă chinonicul.

Diaconul intră în Sfântul Altar și, stând de-a dreapta preotului, care ține în mâini Sfântul Trup, zice încet:

Sfărâmă (frânge), părinte, Sfântul Trup!

Iar preotul, frângându-l în patru părți, cu luare-aminte și cu evlavie, zice:

Se sfărâmă (frânge) și Se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se sfărâmă (frânge) și nu Se desparte, Cel ce Se mănâncă pururea și niciodată nu Se sfârșește*, ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește.

Și le așează pe Sfântul Disc, în chipul Sfintei Cruci, potrivit să fie spre răsărit partea cu IIS, spre apus cea cu HS, spre miazănoapte cea cu NI, iar spre miazăzi cea cu KA.

Apoi diaconul, arătând cu orarul Sfântul Potir, zice încet:

Plinește, părinte, Sfântul Potir!

Iar preotul, luând pârțicia ce este așezată sus, adică cea cu IIS, face cu ea semnul Sfintei Cruci deasupra Sfântului Potir, zicând:

Plinirea Duhului Sfânt.**

Și o pune în Sfântul Potir, ștergându-și apoi degetele cu buretele, iar diaconul zice: **Amin.**

Și, luând diaconul căldura, vine în partea dreaptă a preotului și zice încet:

Binecuvintează, părinte, căldura!

Iar preotul, binecuvântând, zice:

Binecuvântată este căldura Sfintelor Tale (Taine), Doamne, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.**

Diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul zice: **Amin.** Și toarnă apa fierbinte în Sfântul Potir, în chipul Sfintei Cruci, atât cât să încălzească Sfintele, zicând:

Căldura Duhului Sfânt. Amin.**

* Sensul formulei este: *Se frânge și Se distribuie Mielul lui Dumnezeu, Cel ce Se frânge și nu Se divide, Cel ce Se consumă pururea, dar niciodată nu Se epuizează...*

** Privitor la aceste formule, a se vedea *Lămuririle* de la sfârșitul cărții.

După aceasta, diaconul, lăsând vasul de căldură, stă puțin mai deoparte, iar preotul rupe (sau taie cu copia) părțicia **HS** în două, pe Sfântul Disc.

Așezarea Sfântului Agneț pe Sfântul Disc,
după frângere

Diaconul, stând în dreapta preotului, puțin mai înapoi, face împreună cu el trei închinăciuni adânci și cere apoi iertare de la preot. După care preotul zice:

Apropie-te, diacone!

Iar diaconul, trecând prin partea de răsărit a Sfintei Mese, vine în stânga preotului, ținând palmele întinse cruciș, dreapta peste stânga, și zice:

Iată, mă apropii de Hristos, Împăratul cel nemuritor și Dumnezeuul nostru. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului dia-

con (N) Cinstitul și Preasfântul Trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Preotul, având buretele între degetele de la mâna stângă, ia cu mâna dreaptă una dintre cele două jumătăți din părticica HS și, ținând-o deasupra buretelui, o dă diaconului, zicând:

Cinstitul și Preasfântul Trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ție, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale și spre viața de veci.

Diaconul, primind părticica din Sfântul Trup în palma dreaptă, răspunde:

Amin. Hristos în mijlocul nostru; la care preotul răspunde: Este și va fi.

Diaconul sărută apoi mâna și umărul preotului, apoi se duce în partea de răsărit a Sfintei Mese și, plecându-și capul, așteaptă să ia și preotul părticica din Sfântul Trup. Iar preotul, desfăcând mai întâi palma dreaptă și așezând buretele sub degetul mijlociu, între arătător și inelar, ia cu stânga cealaltă jumătate din părticica HS și o pune în palma dreaptă, zicând:

Cinstitul și Preasfântul Trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie, nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele și spre viața de veci. Amin.

Își șterge apoi, deasupra Sfântului Disc, cu buretele, degetele cu care a luat părticica, și, așezând mâna stângă sub mâna dreaptă, stă plecat înaintea Sfintei Mese și se roagă în taină asemenea făcând, în același timp, și diaconul, la locul său zicând:

Rugăciunile împărtășirii

Red, Doamne, și mărturisesc că Tu ești cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu Cel viu, Care ai venit în lume să mântuiești pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu. De asemenea, cred că acesta este însuși Preacuratul Tău Trup și acesta este însuși Scumpul Tău Sânge. Deci, mă rog Ție: Miluiește-mă și-mi iartă greșelile mele cele de voie și cele fără de voie, cele săvârșite cu cuvântul, cu fapta sau cu gândul, cele cu știință și cu neștiință. Și mă învrednicește, fără de osândă, să mă împărtășesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Amin.

Cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiul lui Dumnezeu, părtaș mă primește, că nu voi spune vrăjmașilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îți voi da ca Iuda, ci, ca tâlharul mărturisindu-mă, strig Ție: Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă să-mi fie mie împărtășirea cu Sfintele Tale Taine, Doamne, ci spre tămăduirea sufletului și a trupului.

Și așa, preotul și diaconul se împărtășesc în același timp, cu particulele pe care le țin în mâini, cu frică și cu toată evlavlia, ștergându-și după aceea mâinile cu buretele deasupra Sfântului Antimis. Apoi preotul, închinându-se mai întâi, ia cu amândouă mâinile Sfântul Potir și, folosindu-se de un procovăț, se împărtășește de trei ori din el, zicând:

De asemenea, Cinstitul și Preasfântul Sânge al Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă mie nevrednicului preot (N), spre iertarea păcatelor mele și spre viața de veci. Amin.

Apoi preotul își șterge cu procovățul buzele și Sfântul Potir în partea pe unde s-a împărtășit cu Sfântul Sânge, sărută Sfântul Potir, apoi zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele mele și va șterge fără-delegile mele și de păcatele mele mă va curăți (Isaia 6, 7).

După aceasta, ținând Sfântul Potir cu procovățul, cheamă pe diacon, zicând:

Apropie-te, diacone!

Și diaconul vine și se închină, zicând:

Iată, din nou mă apropii de nemuritorul Împărat. Dă-mi mie, părinte, nevrednicului diacon (N), Cinstitul și Preasfântul Sânge al Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Diaconul ia cu mâna stângă un colț al procovățului, cu care ține preotul Sfântul Potir, și îl așează sub bărbie, iar cu dreapta apucă de marginea de jos a Sfântului Potir, iar preotul îl împărtășește de trei ori, zicând:

Cinstitul și Preasfântul Sânge al Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ție, diaconului (N), spre iertarea păcatelor tale și spre viața de veci.

Diaconul răspunde: Amin.

Și, după ce s-a împărtășit diaconul, preotul zice:

Iată, acesta s-a atins de buzele tale și va șterge fără-delegile tale și de păcatele tale te va curăți (Isaia 6, 7).

Diaconul își șterge apoi buzele și marginea Sfântul Potir cu provocățul.

SE CUVINE A ȘTI: de vor fi mai mulți preoți și diaconi slujind împreună, protosul rupe (sau taie cu copia) părticica **HS** din Sfântul Trup în atâtea părți câți preoți și diaconi sunt, iar la vremea împărtășirii, vin mai întâi preoții și stau în rând, după rangul lor, în partea dinspre miazănoapte a Sfintei Mese și își cer iertare unul de la altul. Apoi, după preoți, urmează în rând diaconii până la cel mai mic și își cer iertare de la preoți, precum și între ei.

Retrăgându-se protosul dinaintea Sfintei Mese, ceilalți preoți vin cu evlavie și își iau singuri, cu mâna stângă, o părticică din Sfântul Trup și o pun în palma dreaptă. Își șterg degetele cu buretele după rânduială și, așezând cruciș palma stângă sub cea dreaptă, se întorc pe unde au venit și, trecând prin fața celorlalți, merg prin spatele Sfintei Mese și stau în partea dinspre miazăzi a Sfintei Mese, fiecare de-a dreapta celui de dinaintea lui, cu capul plecat și privirea spre Sfântul Trup.

Vin, apoi, și diaconii și primesc de la protos câte o părticică din Sfântul Trup, după rânduială. Iar după aceștia, ia și protosul o părticică și, stând la locul său, dinaintea Sfintei Mese, se roagă, împreună cu ceilalți, zicând, pe rând, rugăciunile împărtășirii: **Cred, Doamne și mărturisesc...** și celelalte, încet și cu luare-aminte. Terminând rugăciunile, se împărtășesc toți cu Sfântul Trup.

Apoi, cel mai mare, ștergându-și palma dreaptă cu buretele, ia cu evlavie Sfântul Potir și se împărtășește cu Sfântul Sânge, iar după ce s-a împărtășit cu Sfântul Sânge, merge și își spală mâinile, după rânduială. Ceilalți preoți, venind unul după altul prin partea dinspre miazăzi, urmează aceeași rânduială. Ultimul dintre preoți împărtășește pe diaconi din Sfântul Potir, cu luare-aminte.

Dacă slujește un sobor de preoți, cu sau fără diaconi, protosul nu va da nici Sfântul Trup și nici nu va împărtăși din Sfântul Sânge pe preoți, indiferent de gradul său administrativ sau didactic, ci numai pe diaconi. Numai arhiereul dă Sfântul Trup și Sfântul Sânge atât preoților, cât și diaconilor. Dacă în sobor sunt numai preoți, protosul

își ia cel dintâi pârțica din Sfântul Trup și se retrage dinaintea Sfintei Mese, puțin mai la dreapta.

După ce preoții și diaconii s-au împărtășit toți, dacă nu sunt mulți credincioși de cuminecat, atunci diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, ținând buretele sub degetul mijlociu de la mâna dreaptă, între inelar și arătător, ia cu stânga Sfântul Disc și, ridicându-l deasupra Sfântului Potir, pune în el, ajutându-se de burete, cu luare-aminte, mai întâi părțile **NI** și **KA** de pe Sfântul Disc, apoi pârțica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și miridele celor nouă cete, zicând la fiecare rugăciunea cuvenită. După aceea, pune în Sfântul Potir și celelalte miride, zicând: **Spală, Doamne, păcatele...** Iar la vremea împărtășirii credincioșilor, dacă sunt de cuminecat numai câțiva, preotul care îi împărtășește sfărâmă și ia cu lingurița din cele două sfinte părți **NI** și **KA** și din Scumpul Sânge, după trebuință.

SE CUVINE A ȘTI: preotul **NU** va împărtăși credincioșii din pârțicele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu sau a celor nouă cete sau din celelalte care sunt pe Sfântul Disc, pentru vii și morți.

Când sunt mai mulți credincioși de împărtășit, cele două sfinte părți **NI** și **KA** se frâng în pârțicele mici, ca să fie de ajuns pentru toți cei ce vor să se împărtășească (la nevoie se poate împărtăși și din pârțica **IIS**), și așa se pun în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată. Pârțica Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pârțicele celor nouă cete, precum și cele pentru vii și morți se lasă pe Sfântul Disc, până ce se vor cumineca toți credincioșii, atunci când se zice: **Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiați-vă, ca nu cumva, amestecându-se cu părțile din Sfântul Trup, să se întâmple a împărtăși din ele pe cineva, din nebăgare de seamă.**

Punând deci mai întâi pârțicele **NI** și **KA**, una după alta, în Sfântul Potir, diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul, zice:

Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unuia Celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și sfân-

tă Învierea Ta o lăudăm și o slăvim; că Tu ești Dumnezeu nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți, toți credincioșii, să ne închinăm sfintei Învierii lui Hristos; că, iată, a venit prin cruce bucurie la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudăm Învierea Lui; că, răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a stricat.

Iar când pune în Sfântul Potir păticea Născătoarei de Dumnezeu, diaconul (preotul) zice:

Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum și te bucură, Sioane, iar tu, Curată Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru Învierea Celui născut al tău.

Când pune în Sfântul Potir miridele pentru cele nouă cete, diaconul (preotul) zice:

O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase! O, Înțelepciunea și Cuvântul și Puterea lui Dumnezeu! Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine, mai adevărat, în ziua cea neînserată a împărăției Tale.

Diaconul (preotul) trage după aceea ușor, cu buretele, miridele pentru vii și pentru morți și le pune în Sfântul Potir, zicând:

Spală, Doamne, păcatele celor care s-au pomenit aici, cu Cinstul Tău Sânge, pentru rugăciunile sfinților Tăi.

Ștergând apoi bine Sfântul Disc și strângând părțile de pe Sfântul Antimis, le pune în Sfântul Potir și așează după aceea, deasupra lui, acoperământul său. Pune apoi pe Sfântul Disc mai întâi Aerul, împăturit, apoi Steluța și Copia, iar peste ea acoperământul împăturit al Sfântului Disc. După aceea, preotul citește în taină:

Rugăciunea de mulțumire*

ulțumim Ție, Stăpâne, Iubitorule de oameni, Dătătorule de bine al sufletelor noastre, că și în ziua de acum ne-ai învrednicit de cereștile și nemuritoarele Tale Taine. Îndreptează calea noastră, întărește-ne pe toți întru frica Ta; păzește viața noastră, întărește pașii noștri, pentru rugăciunile și mijlocirile slăvitei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria și pentru ale tuturor sfinților Tăi.

Preotul își spală mâinile; asemenea și diaconul. Și, sfârșindu-se la strană cântarea chinonicului (sau rostirea predicii), se ridică dvera și se deschid Ușile Împărătești, iar diaconul, închinându-se o dată, primește Sfântul Potir de la preot, cu evlavie, și, venind între Ușile Împărătești și înălțându-l, îl arată credincioșilor, zicând:

Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, apropiați-vă!

Strana: Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului; Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă. **În Săptămâna Luminată:** Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le (o dată).

* Locul firesc al acestei rugăciuni este în timpul ecteniei Drepti primind..., înainte de ecfonisul Că Tu ești sfințirea noastră... dar întrucât preotul va fi ocupat atunci cu strângerea Sfântului Antimis, din motive practice rugăciunea a fost așezată aici.

Întorcându-se spre Sfântul Altar, diaconul dă Sfântul Potir preotului, care vine alături de el între Ușile Împărătești. Și, apropiindu-se credincioșii care vor să se împărtășească, preotul, stând cu fața către ei și ținând în mâini Sfântul Potir, zice, în auzul tuturor, cu multă evlavie, rar și deslușit, rugăciunile: **Cred, Doamne, și mărturisesc..., Cinei Tale celei de taină..., Nu spre judecată sau spre osândă..., credincioșii rostind și ei, încet, după preot, aceleași rugăciuni. După aceea, vin unul după altul și primesc Dumnezeștile Taine de la preot; acesta, împărtășind pe fiecare, zice:**

Se împărtășește robul lui Dumnezeu (N), cu Cinstitul Trup și Sfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Amin.

În acest timp, strana cântă: **Trupul lui Hristos primiți... sau Cinei Tale celei de taină..., iar cel împărtășit își șterge buzele cu procovățul, primește anafură și trece mai departe, închinându-se și mulțumind lui Dumnezeu. Sfârșindu-se împărtășirea, preotul, ținând cu amândouă mâinile Sfântul Potir sau, dacă nu este nimeni de împărtășit, luându-l de la diacon, după ce acesta a zis: Cu frică de Dumnezeu..., binecuvintează pe credincioși, cu Sfântul Potir, dintre Ușile Împărătești, zicând cu glas tare:**

Mântuiește, Dumnezeule, poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta (Psalm 27, 12).

Strana: Am văzut Lumina cea adevărată...

În acest timp, întorcându-se în Altar, preotul pune Sfântul Potir pe Sfântul Antimis de pe Sfânta Masă și îndată diaconul sau, dacă nu este diacon, preotul pune în Sfântul Potir, cu rânduiala arătată mai înainte, celelalte părțicele de pe Sfântul Disc, ștergându-l cu luare-aminte, dacă aceasta nu s-a făcut deplin după împărtășirea sfințiților slujitori.

Apoi, preotul tămâiază de trei ori Sfântul Potir, zicând o dată, cu glas scăzut:

Înalță-Te peste ceruri, Dumnezeule..., iar diaconul continuă: și peste tot pământul slava Ta (Psalm 56, 7; 107, 5).

Apoi, preotul, dând diaconului cădelnița și Sfântul Disc, cu toate cele de pe el, acesta le ține cu multă evlavie la frunte apoi, întorcându-se și plecându-se spre credincioși, dintre Ușile Împărătești, le înalță puțin, după care duce Sfântul Disc la Procomidiar, prin spatele Sfintei Mese, și-l lasă acolo. Dacă nu este diacon, preotul, închinându-se în fața Sfintei Mese, ia Sfântul Potir în mâna dreaptă, iar în mâna stângă Sfântul Disc și, ținând Sfântul Potir deasupra acoperămintelor de pe Sfântul Disc, face semnul Sfintei Cruci, cu Sfântul Potir, peste Sfântul Antimis, și zice în taină (cu glas scăzut):

Binecuvântat este Dumnezeul nostru...

Și sfârșindu-se de cântat la strană: **Am văzut Lumina cea adevărată..., preotul se întoarce către credincioși, zicând cu glas tare, dintre Ușile Împărătești:**

Totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin. Să se umple gurile noastre...

Preotul, mergând în acest timp la Procomidiar, pune Sfântul Potir acolo (iar dacă nu a fost diacon, duce și Sfântul Disc). Și, luând cădelnița de la diacon sau de la paracliser, cădește Sfintele de trei ori, fără să zică nimic. Apoi diaconul, având capul acoperit, iese pe ușa dinspre miazănoapte și, stând în fața Ușilor Împărătești, zice ectenia:

Drepti! Primind dumnezeieștile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereștile și de viață făcătoarele, înfricoșătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulțumim Domnului.

Strana: Doamne, miluiește.

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu harul Tău.

Ziua toată desăvârșită, sfântă, în pace și fără de păcat cerând, pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu, să o dăm.

Strana: Ție, Doamne.

În timp ce diaconul rostește această ectenie, preotul strânge Sfântul Antimis, începând cu partea de răsărit și continuând cu cea de apus, cea de miazăzi și la urmă cea de miazănoapte.

Dacă nu este diacon, pe toate acestea le zice preotul.

Diaconul merge înaintea icoanei Mântuitorului și așteaptă acolo cu capul plecat, până la sfârșitul rugăciunii amvonului, iar preotul face semnul Sfintei Cruci peste Sfântul Antimis cu Sfânta Evanghelie, zicând efonisul:

Că Tu ești sfințirea noastră și Ție slavă înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Apoi așează Sfânta Evanghelie pe Sfântul Antimis, așa cum era la începutul Dumnezeieștii Liturghii.

Strana: Amin.

Preotul, acoperindu-și capul și întorcându-se spre credincioși, zice:

Cu pace să ieșim.

Strana: Întru numele Domnului.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Apoi preotul, luând Liturghierul, iese printre Ușile Împărătești, merge în mijlocul bisericii și, făcând o închinăciune spre răsărit, citește cu glas tare:

Rugăciunea Amvonului

Rel ce binecuvintezi pe cei ce Te binecuvintează, Doamne, și sfințești pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuiește poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta. Plinătatea Bisericii Tale o păzește; sfințește-i pe cei ce iubesc frumusețea (*bună-cuviința*) casei Tale; Tu, pe aceștia îi răsplătește, preamărindu-i cu dumnezeiasca Ta putere și nu ne părăsi pe noi, cei ce nădăjduim întru Tine. Pace lumii Tale dăruiește, Bisericilor Tale, preoților, conducătorilor țării noastre și întregului Tău popor. Că toată darea cea bună, și tot darul desăvârșit, de sus este, pogorându-se de la Tine, Părintele luminilor, și Ție slavă și mulțumire și închinăciune înălțăm, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Iar dacă sunt aduse daruri sau prinoase în cinstea și pomenirea Sfântului zilei sau pentru sărbătoare (colivă, brânză și ouă, struguri, pârgă de poame sau alte prinoase), îndată se cântă la strană troparul și condacul sărbătorii. Apoi (diaconul) preotul, tămâind prinoasele, zice:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Și, stând preotul lângă prinoase, zice cu glas tare rugăciunea potrivită cu felul prinoaselor (vezi la paginile 413-420).

Apoi strana: Amin. Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac... (de trei ori). În mănăstiri, se poate citi (acum sau după otpust) și psalmul 33: Binecuvânta-voi pe Domnul... În Săptămâna Luminată: Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le (de trei ori).

Preotul se pleacă spre credincioși, în dreapta și stânga, și intră în Sfântul Altar printre Ușile Împărătești, iar diaconul pe ușa din spre miazănoapte, și, mergând către Proscomidiar, își descoperă și își pleacă amândoi capetele, preotul zicând, în taină, rugăciunea aceasta:

Plinirea Legii și a proorocilor Tu Însuți fiind, Hristoase, Dumnezeul nostru, Cel ce ai plinit toată rânduiala Părintelui Tău, umple de bucurie și de veselie inimile noastre, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Preotul, după rugăciune, își acoperă capul.

Diaconul, dintre Ușile Împărătești:

Domnului să ne rugăm.

Strana: Doamne, miluiește.

Preotul binecuvintează pe credincioși dintre Ușile Împărătești:

Binecuvântarea Domnului să fie peste voi, cu al Său har și cu a Sa iubire de oameni, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Strana: Amin.

Preotul, închinându-se către icoana Mântuitorului, zice:

Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.

Strana: Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh. Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin. Doamne, miluiește (de trei ori). Părinte, binecuvintează!

Preotul - dacă va fi duminică – face otpustul, zicând:

Cel ce a înviat din morți... iar dacă nu va fi duminică, zice:

Hristos, Adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli, ale Sfântului (N) (al cărui hram îl poartă biserica), ale celui între Sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului, a cărui Dumnezeiască Liturghie am săvârșit, ale Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârșim, ale Sfinților și dreptilor dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana și pentru ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.

Strana: Amin.

La Praznice împărătești și zile de rând, se pun otpusturile core-spunzătoare (vezi pag. 375-383).

Preotul se întoarce cu fața spre icoana Mântuitorului și, închinându-se, zice:

Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeuul nostru, miluiește-ne pe noi.

Strana: Amin.

După aceea preotul, intrând în Sfântul Altar, închide Ușile Împărătești și dvera. Vine apoi la iconostas unde împarte anafura sau, dacă este obiceiul, miruiește pe credincioși, zicând:

Ajutor de la Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul (Psalm 120, 2).

Credincioșii iau apoi anafura. Și, isprăvind preotul, se întoarce în Sfântul Altar și, dacă nu este diacon, potrivește (consumă) Sfintele Taine, cu rânduiala ce se arată aici pentru diacon.

Dacă este diacon, acesta, după ce preotul a zis rugăciunea: **Plinirea Legii...**, își descoperă capul și, mergând la Proscomidiar, potrivește (consumă) Sfintele Taine rămase în Sfântul Potir, cu toată grija, cu frică și cu toată paza, ca nu cumva vreo fărâmitură sau pârțică, oricât de mică, să cadă sau să rămână în Sfântul Potir. Toarnă, deci, în el vin și apă, de mai multe ori, și consumă cele dintr-însul, ștergând, la sfârșit, Sfântul Potir pe dinăuntru cu buretele și apoi, cu un procovăț anume rânduit pentru aceasta. Pune, apoi, buretele în procovățul cu care a șters și, strângând și Sfintele Vase împreună, le pune la locul obișnuit. După ce și-a spălat mâinile, citește rugăciunile de mulțumire, după împărtășire.

Și, dezbrăcându-se de sfintele veșminte, preotul și diaconul zic:

Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, pe care ai gătit-o înaintea feței tuturor popoarelor; luminează spre descoperire neamurilor și slavă poporului Tău, Israel.

Sfinte Dumnezeule... (de trei ori), Preasfântă Treime... și după Tatăl nostru..., troparul Sfântului Ioan Gură de Aur, glasul al 8-lea:

Din gura ta, ca o lumină de foc, strălucind harul, lumea a luminat, vistieriile ne iubirii de argint lumii a câștigat, înălțimea gândului smerit nouă ne-a arătat. Dar, prin cuvintele tale învățându-ne, Părinte Ioane Gură de Aur, roagă pe Cuvântul, Hristos Dumnezeu, să mântuiască sufletele noastre.

Slavă..., Condac, glasul al 6-lea:

Din cer ai primit dumnezeiescul har și, cu buzele tale, pe toți îi înveți să se închine unui Dumnezeu în Treime,

Ioane Gură de Aur, preafericite cuvioase; după vrednicie te laudăm, deci, pe tine, că ești învățat, ca unul care arăți cele dumnezeiești.

Și acum..., a Născătoarei de Dumnezeu (sau condacul praznicului):

Ceea ce ești creștinilor ocrotitoare neînfruntată și mijlocitoare stăruitoare către Făcătorul, nu trece cu vederea glasurile cele de rugăciune ale păcătoșilor, ci sârguiește, ca o bună, spre ajutorul nostru, al celor care, cu credință, strigăm către tine: Grăbește spre rugăciune și te nevoiește spre mijlocire, apărând pururea, Născătoare de Dumnezeu, pe cei ce te cinstesc pe tine.

Doamne, miluiește... (de 12 ori) Ceea ce ești mai cinstită... Slavă... Și acum... și preotul face apolisul cel mic, pomenind pe Sfântul Ioan Gură de Aur.

Și, mulțumind lui Dumnezeu pentru toate, ies din biserică, ducându-se întru ale lor.

